

Werkgebiedsplan Maastricht-Heuvelland & Plan van aanpak stroomgebied van de Geul

Werkversie 1.8 – april 2024

Documentinformatie		
Versie	1.8	
Projectleider	[Redacted]	
Gedelegeerd opdrachtgever	[Redacted]	
Gemandateerd opdrachtgever	[Redacted]	
Budgethouder	[Redacted]	
Paraaf goedkeuring opdrachtgever		Datum

Aan dit plan werkten mee:	
Gemeente Eijsden-Margraten	[Redacted]
Gemeente Gulpen-Wittem	[Redacted]
Gemeente Maastricht	[Redacted]
Gemeente Meerssen	[Redacted]
Gemeente Simpelveld	[Redacted]
Gemeente Vaals	[Redacted]
Gemeente Valkenburg aan de Geul	[Redacted]
Gemeente Voerendaal	[Redacted]
Provincie Limburg	[Redacted]
	[Redacted]
	[Redacted]
Waterschap Limburg	[Redacted]
	[Redacted]
	[Redacted]

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doel werkgebiedsplan	5
1.3	Samenwerking	7
1.4	Geografische afbakening en stroomgebieden	7
1.5	Scope van de opgave	8
2	Omgevingsanalyse	9
2.1	Issues	9
2.2	Stakeholders en belangen	9
2.3	Lopende programma's en projecten	9
2.3.1	Water in Balans	9
2.3.2	Adviesteams Water	10
2.3.3	Kansenbrigade	10
2.4	Situatieschets per gemeente	11
2.4.1	Omgevingsvisies van gemeenten	11
2.4.2	Van belang zijnde ruimtelijke ontwikkelingen	11
2.4.3	Knelpunten wateroverlast	11
3	Ontwerpspoor	12
3.1	Het proces van het ontwerpspoor	12
3.2	Plan van aanpak verkenningsfase voor het stroomgebied van de Geul	13
3.2.1	A. Bepalen rekenkundige uitgangspunten	15
3.2.1	B. Opstellen uitgangspunten voor het ontwerpspoor	16
3.2.2	Modellen en data	16
3.2.3	Beschrijven scenario's	17
3.2.4	Definiëren en identificeren fysieke maatregelen	17
3.2.5	Maatregelen deelverkenningen	18
3.2.6	Maatregelen kwantificeren	18
3.2.7	Maatregelen toewijzen aan scenario's	19
3.2.8	Scenario's doorrekenen	19
3.2.9	Maatregelen toevoegen van uit pijler Water Bodem Sturend (2) en pijler Weerbaarheid (3)	19
3.2.10	Scenario's beoordelen	19
3.2.11	Keuze voorkeursvariant	20
3.2.12	Vervolgprocedure	21
4	Procedures	22
4.1	Programma onder de Omgevingswet	22
4.2	Relatie met plan-m.e.r.(beoordeling)	24
4.3	Relatie ontwerpspoor omgevingswet en de MER-procedure	24
5	Governance	26
5.1	Bestuurlijke governance (bestuurlijk regieteam)	26
5.2	Ambtelijke governance (ambtelijk regieteam)	28
5.3	Relatie werkgebied en programma WRL	28
5.3.1	Regionale Actietafel	28
5.3.2	Programmateam WRL	29
6	Participatie en communicatie	30
6.1	Uitgangspunten en kaders	30
6.2	Doelen van participatie	32
6.3	Met wie in gesprek?	32

6.3.1	Partners WRL	32
6.3.2	Belangenorganisaties en georganiseerde (grond)eigenaren	33
6.3.3	Gebruikers van het stroomgebied	33
6.4	Aanpak in vijf participatierondes	34
6.5	Communicatie.....	35
6.5.1	Communicatiedoelen.....	35
6.5.2	Communicatiemiddelen.....	36
6.6	Afzender	37
6.7	<i>Samenvatting participatie en communicatie</i>	37
7	Projectbeheersing.....	39
7.1	Het tijdpad om te komen tot een stroomgebiedsplan	39
7.2	De benodigde menskracht.....	40
7.3	Marktbenadering.....	41
7.4	Raming en financiering	41
7.5	Risicomanagement	42
	BIJLAGE 1 Plan-m.e.r.....	45
	Bijlage 2- stakeholders.....	48
	BIJLAGE 3 Participatiematrix	51

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Na de extreme neerslag in de zomer van 2021 is het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) opgestart. De gezamenlijke overheden in Limburg hebben daarmee onderschreven dat alleen door samenwerking en het bundelen van bevoegdheden en uitvoeringskracht de waterveiligheid van de regionale wateren (de zijbeken van de Maas) te verbeteren valt.

De ambitie van het programma WRL is om de Limburgse samenleving beter voor te bereiden en te beschermen tegen extreme neerslag als gevolg van klimaatverandering. Centraal in de aanpak staat het concept van Meerlaagsveiligheid, vanuit de lagen: preventie, gevolgbeperking en klimaatbewustzijn. In het programma WRL zijn de drie lagen (pijlers) benoemd waarlangs de waterveiligheid van de zijrivieren van de Maas verbeterd kan worden:

1. Vergroten van de fysieke robuustheid watersysteem, en daarmee het verlagen van de waterstand op de plekken waar overlast is geweest of kan ontstaan en/of het beter beschermen van deze locaties tegen hoge waterstanden.
2. Verankeren van water en bodem sturend als principe in de ruimtelijke ordening, om overlast in de toekomst te voorkomen.
3. Vergroten van weerbaarheid van inwoners, om de gevolgen van hoge waterstand te beperken.

Het voorliggende werkgebiedsplan is een concretisering van de wijze hoe wordt toegewerkt naar samenhangende inzet van maatregelen vanuit de drie pijlers. De kaders voor het werkgebiedsplan zijn gesteld door het op 5 april 2023 door de Regionale Actie Tafel (RAT) vastgestelde Opbouwplan programma WRL, Gericht aan de slag!

Dit werkgebiedsplan beschrijft de wijze en randvoorwaarden waarop (bestuurlijk) samen zal worden gewerkt. Om die reden is het door de afzonderlijke colleges van B&W van de gemeente van het werkgebied, het Dagelijks Bestuur van het Waterschap Limburg en het college van GS van de Provincie Limburg vastgesteld.

Voor de andere werkgebieden (Westelijke- en Oostelijke Mijnstreek, Midden-Limburg en Noord Limburg) zal deze aanpak ook verder uitgewerkt worden met de betrokken overheden in die gebieden. Streven is om het proces voor de Roer en de Geleenbeek op te starten direct na de zomer van 2024.

In dit plan is de integrale watersysteemaanpak als eerste voor het stroomgebied van de Geul uitgewerkt. Essentieel in deze aanpak is het inzicht en de bereidheid tussen de samenwerkende overheden dat de totale opgave alleen door systeemsolidariteit bereikt kan worden. Dit houdt in dat maatregelen op het grondgebied van de ene gemeente getroffen worden zonder direct belang voor die gemeente te hebben, maar wel belangrijk zijn en ten gunste komen van een andere gemeente. Voor de andere stroomgebieden in het werkgebied Maastricht Heuvelland zoals de Jeker en de Voer zal eerst een watersysteemtoets door het Waterschap Limburg worden uitgevoerd. Die zal aangeven of een aanpak vanuit WRL nodig is om de wateropgave te kunnen aanpakken. Als de watersysteemtoets aangeeft dat een integrale systeemaanpak nodig is, zal via het werkgebied ook voor deze stroomgebieden een ontwerpspoor worden opgezet om te komen tot een voorkeursvariant.

Met dit werkgebiedsplan wordt de lange termijn aanpak voor het stroomgebied van de Geul beschreven. In het proces om te komen tot een voorkeursvariant zullen maatregelen naar voren komen die direct tot uitvoering gebracht kunnen worden. Als blijkt dat deze maatregelen zonder negatieve effecten (beneden- en bovenstrooms) uit te voeren zijn, is voorzien om deze qua uitvoering naar voren te halen. Op die manier kan op de korte termijn met de uitvoering vooruitlopend op de integrale voorkeursvariant begonnen worden.

1.2 Doel werkgebiedsplan

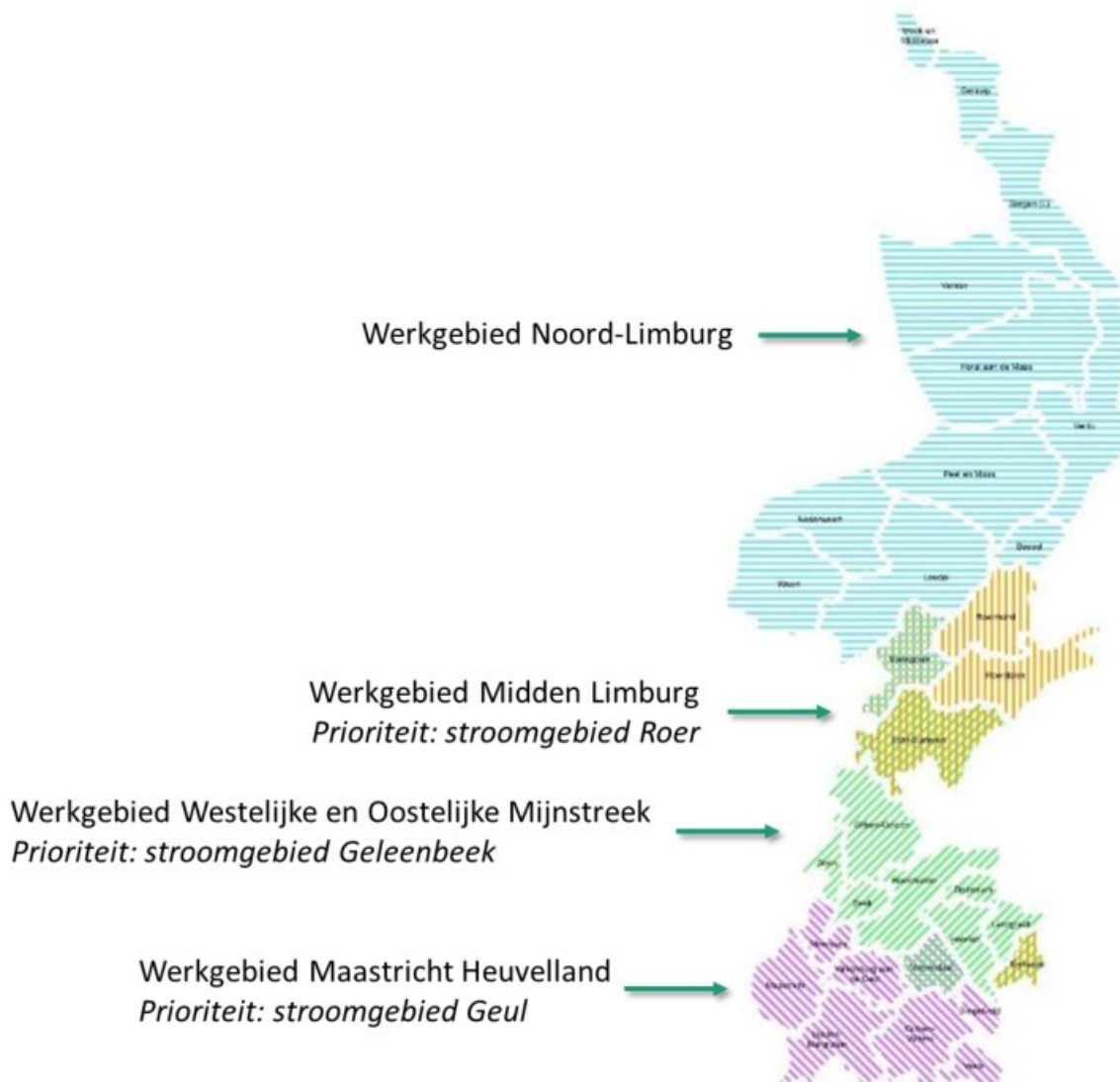
Het werkgebiedsplan Maastricht Heuvelland beschrijft de wijze waarop de centrale opgave van WRL verder geconcretiseerd zal worden. Hoe voor de stroomgebieden in het werkgebied Maastricht Heuvelland het ontwerpspoor ingericht wordt, welke fases daarin worden onderscheiden, welke besluiten in het ontwerpspoor worden genomen, wie deze besluiten zal nemen, hoe belanghebbenden en de omgeving daarin worden betrokken.

Naast het werkgebied Maastricht Heuvelland zijn drie andere werkgebieden benoemd in het Opbouwplan van WRL. Dat zijn:

- Werkgebied Noord-Limburg
- Werkgebied Midden-Limburg
- En werkgebied Westelijke- Oostelijke Mijnstreek

De gedachte is om niet per stroomgebied een samenwerkingsstructuur op te zetten maar gebundeld naar logische indeling van meerdere stroomgebieden. In de tweede helft van 2024 zal met de betrokken overheden in die werkgebieden bekeken worden welke (bestuurlijke) inrichting het meest geschikt wordt geacht om per stroomgebied de opgave van WRL te kunnen invullen. Tijdens de bestuurlijke bijeenkomst van WRL op 24 januari 2024 is aangegeven om bij de werkgebieden zoveel mogelijk aan te sluiten op de reeds bestaande (bestuurlijke) overlegstructuren. Met de betrokken overheden van de werkgebieden zal in gezamenlijkheid de best werkbare governancestructuur worden bepaald.

Voor de andere werkgebieden (Westelijke- en Oostelijke Mijnstreek, Midden-Limburg en Noord Limburg) zal deze aanpak ook verder uitgewerkt worden met de betrokken overheden in die gebieden. Streven is om het proces voor de Roer en de Geleenbeek op te starten direct na de zomer van 2024.

Om de waterveiligheid van het Limburgse watersysteem te verbeteren kijken we naar de gehele stroomgebieden van bron tot monding. Delen van de Limburgse stroomgebieden liggen in België en Duitsland. Het is de ambitie om per stroomgebied tot een samenhangend geheel aan maatregelen te komen. Deze samenhang zit in te behalen effecten voor het gehele stroomgebied, zodat als het op waterveiligheid aankomt alle partijen voordelen hebben bij de te nemen maatregelen en er geen ongewenste afwenteling plaatsvindt. Het zit ook in het type maatregelen, dat zorgt dat er binnen een stroomgebied vergelijkbare maatregelen worden getroffen die afgestemd zijn op het landschap.

Om praktische redenen zal niet voor ieder stroomgebied een apart werkgebiedsplan worden opgesteld. Dit werkgebiedsplan omvat daarom de aanpak voor meerdere stroomgebieden.

Uiteindelijk moet een grotere waterveiligheid bereikt worden door meer fysieke robuustheid (pijler 1) samen met de benodigde aanpassingen in de ruimtelijke ordening (pijler 2) en een groter waterbewustzijn en grotere weerbaarheid (pijler 3). De fysieke robuustheid richt zich op het aanpassen van de huidige situatie van het watersysteem, de ruimtelijke ordening op passend grondgebruik en het waterbewustzijn en weerbaarheid op acties die de inwoners en bedrijven van Limburg kunnen doen.

Naast de aanpak vanuit het proces beschrijft dit werkgebiedsplan de wijze waarop de besluitvorming wordt georganiseerd. Welke overheden gezamenlijk tot besluitvorming komen, wat de status is van de benodigde besluiten en op welke wijze dit georganiseerd is. Ook beschrijft het werkgebiedsplan de wijze waarop de stakeholders betrokken zullen worden en welke rol en invloed zij hebben bij het ontwerpspoor.

1.3 Samenwerking

Dit werkgebiedsplan is opgesteld door WRL in samenwerking met de betrokken overheden in het gebied, de gemeenten Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Voerendaal, de Provincie Limburg en het Waterschap Limburg. Het werkgebiedsplan wordt ter accordering voorgelegd aan de bestuurlijke regiegroep van het werkgebied Maastricht-Heuvelland (zie hoofdstuk 5) en de Regionale Actietafel. Daarna kan het werkgebiedsplan, al dan niet met een samenwerkingsovereenkomst, ter vaststelling worden voorgelegd aan de colleges c.q. het dagelijks bestuur van de betrokken overheidspartijen in het werkgebied.

Het werkgebiedsplan Maastricht-Heuvelland wordt afgestemd met stakeholders in België. Voor het Belgisch deel van het stroomgebied van de Geul en de Gulp is een apart proces gestart met de Waalse communes, de gemeente Voeren, de provincie Luik en de Service Public Wallonie, onder regie van het programmabureau WRL. WRL draagt er zorg voor dat de aanpak binnen Nederland en de aanpak in België inhoudelijke en procesmatig op elkaar aansluiten.

Met andere reeds lopende internationale initiatieven (zoals JCAR) zal eveneens blijvend worden afgestemd (zie verder paragraaf 2.3.4).

1.4 Geografische afbakening en stroomgebieden

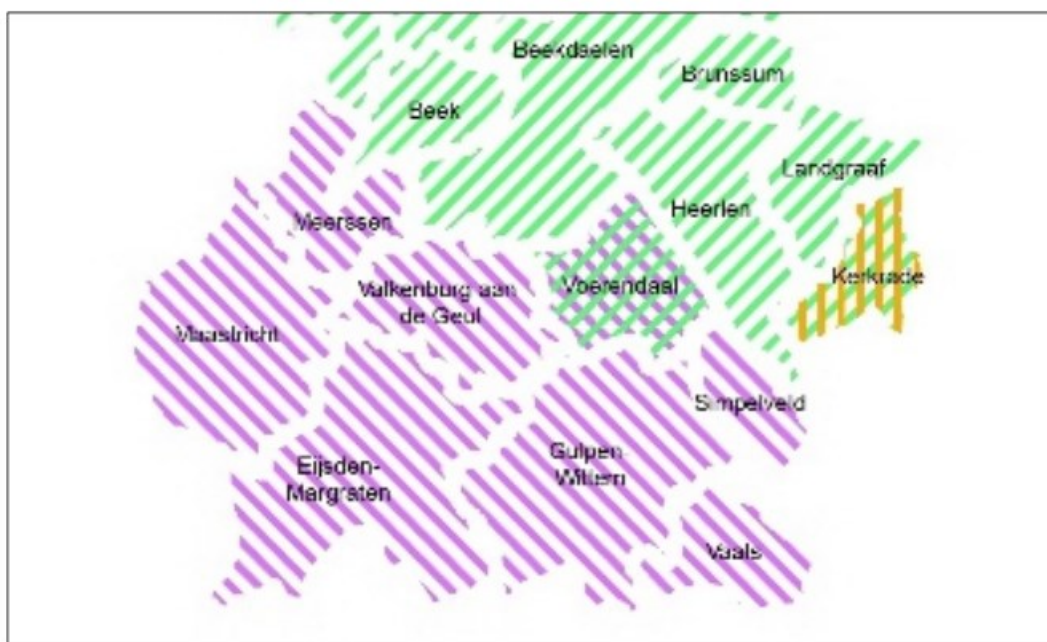
Het werkgebiedsplan is het werkplan voor het gebied Maastricht-Heuvelland. Het betreft grofweg het gebied dat bestaat uit de gemeenten Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Vaals, Valkenburg aan de Geul, en delen van de gemeentes Voerendaal en Beekdaelen.

Het gebied bestaat uit de stroomgebieden van de Geul, Jeker, Voer, de Kanjel en de Termaarder Grub. Het stroomgebied van de Geul is met alle zijtakken veruit het grootste stroomgebied in het werkgebied. De zijtakken van de Geul betreffen onder meer (niet limitatief) de Gulp, Mechelderbeek, Selzerbeek, Eyserbeek.

De bron van de Geul is gelegen in de Belgische gemeente Raeren. De bron van de Gulp is gelegen in het Belgische Hombourg binnen de gemeente Plombières. De Selzerbeek heeft haar oorsprong in Duitsland vlak over de grens van Vaals in Aken.

Onderdeel van de WRL-aanpak is het identificeren van maatregelen om water vast te houden of te bergen binnen de Belgisch deel van het stroomgebied van de Geul en de Gulp. Dit gebeurt in samenwerking met de Belgische partners (communes, provincie Luik en de Service Public Wallonie).

Werkgebied Maastricht-Heuvelland:

Sommige gemeenten in het werkgebied, zoals Voerendaal, liggen in twee werkgebieden. Dit komt doordat een deel van het grondgebied van deze gemeente naar de Geul afwatert en een deel watert af naar de Geleenbeek dat onderdeel is van het werkgebied Oostelijke en Westelijke Mijnstreek.

1.5 Scope van de opgave

Het Programma WRL richt zich op het teveel aan water. Andere elementen van klimaatadaptatie zoals droogte, waterkwaliteit, hittestress worden waar dat kansrijk is vanuit een systeembenadering meegenomen. Dat geldt ook voor bredere en algemene ambities in het ruimtelijk domein, zoals de woningbouwopgave, de energietransitie, de landbouwtransitie en de landschapstransitie, het Programma landelijk gebied. Afstemming, op ambtelijk en bestuurlijk niveau, is continu aan de orde.

De aanpak is gericht op de regionale watersystemen, zowel in het stedelijk als landelijk gebied. Tevens is het van belang om oplossingen en kansen in de samenhang en interactie tussen het regionaal watersysteem en het hoofdwatersysteem te vinden. Deze interactie kan immers enerzijds probleem veroorzakend of anderzijds juist probleemoplossend werken in een robuuste aanpak.

Onderscheid moet worden gemaakt in waterveiligheid, wateroverlast en droogte. De aanpak gaat primair over de waterveiligheid en wateroverlast. Maatregelen in het kader van de droogteopgave en waterveiligheid/wateroverlast kunnen elkaar versterken of tegenwerken. Daarnaast verschilt de prioriteit. Onderzoek naar en maatregelen tegen droogte vallen daarom buiten de reikwijdte van dit werkgebiedsplan en het te doorlopen proces tot en met het stroomgebiedsplan. Wel wordt gekeken of met maatregelen zowel de veiligheid als de overlast te voorkomen is. Deze maatregelen dienen dan twee doelen.

In het werkgebiedsplan wordt de aanpak beschreven tot en met de besluitvorming over een voorkeursvariant (zie hoofdstuk 3). De aanpak van de fase van planuitwerking en realisatie valt buiten de scope van dit plan, maar zal later in het proces als de besluitvorming over de voorkeursvariant voorligt, worden uitgewerkt.

2 Omgevingsanalyse

2.1 Issues

Welke issues spelen in het gebied? Met issues bedoelen we onderwerpen waarover discussie is (of kan ontstaan) én waar spanning op zit (of kan ontstaan) of waar kansen voor mee koppeling liggen. Er zal voor het werkgebied een overzicht gemaakt worden van relevante onderwerpen en ontwikkelingen. Hieruit zal een analyse gemaakt worden wat voor het omgevingsproces van belang is om rekening mee te houden. Het Bestuurlijk Regieteam zal over deze issues gevraagd worden voor zover relevant tot bestuurlijke standpunt bepaling te komen

2.2 Stakeholders en belangen

Voor het werkgebied zal in kaart gebracht worden wie de stakeholders zijn in het werkgebied en welk belang zij hebben in relatie tot de issues rondom de opgave en hoe groot dit belang is. Ook kijken we naar de mate van invloed die een stakeholder heeft (zowel op de beeldvorming als op besluitvorming) en hoeveel vertrouwen een stakeholder heeft in de aanpak en de organisatie.

De analyse van issues en stakeholders vormt de basis voor de participatiestrategie. In hoofdstuk 6 wordt dit verder uitgewerkt: hoe worden de stakeholders in het proces betrokken, op welke manier en momenten zal dit gebeuren en hoe wordt dit met reeds lopende overlegvormen afgestemd.

2.3 Lopende programma's en projecten

Naast het programma WRL zijn er tal van andere programma's en projecten die van invloed zijn op de opgave van WRL. Andersom is het ook zaak om vanuit de doelstellingen van het programma WRL tijdig aan te geven welke ontwikkelingen in die andere programma's en of projecten wenselijk of ongewenst zijn. Om die reden is in het programma WRL de zogenaamde "Belangenfoto" opgesteld. Daarin zijn de relevante programma's en projecten geanalyseerd op kansen en bedreigingen over en weer. Door deze belangenfoto periodiek bij te stellen kan op de verdere doorontwikkeling en keuzes binnen de diverse programma's en projecten worden ingespeeld. Bij het ontwerpsspoor zal steeds ingespeeld worden op de gesignaleerde kansen en bedreiging uit de meest actuele Belangenfoto WRL.

Daar waar projecten, programma's en beleidsontwikkelingen nog niet tot (definitieve) keuzes hebben geleid zullen doelen en maatregelen op elkaar afgestemd kunnen worden om conflicten te vermijden en kansen (op synergie) te kunnen benutten.

Omdat niet alle projecten programma's en beleidsontwikkelingen rondom de uitwerking van de stroomgebieden eenzelfde planning volgen, zal gewerkt worden volgens het zogenaamd "haasje over principe". Dit houdt in dat keuzes die bij andere projecten en of programma's en beleidsontwikkelingen reeds zijn gemaakt als vertrekpunt zullen worden genomen. De keuzes volgend op de voorkeursvariant zullen doorwerken naar andere projecten programma's en beleidsontwikkelingen. Indien de voorkeursvariant leidt tot bijstelling van eerder gemaakte keuze zal dit expliciet aan de orde worden gesteld.

Naast inhoudelijke afstemming met lopende projecten programma's is het ook van belang dat de processen en interactie met stakeholders van de lopende programma's en projecten afgestemd wordt op het ontwerpsspoor van WRL om kansen te benutten. Waar mogelijk zal op dit aspect wordt samengewerkt. In paragraaf 9 wordt hier verder op ingegaan.

2.3.1 Water in Balans

Een deel van de totale opgave van WRL wordt via het programma Water in Balans (WiB) gerealiseerd. Dit is een programma dat door het Waterschap Limburg wordt uitgevoerd. Het programma concentreert zich op de zijlopen van de Geul. Het doel is om maatregelen te treffen die ervoor zorgen dat knelpunten in de zijtakken van de Geul worden opgeheven om daarmee te voldoen aan de vigerende normering.

WiB kent meerdere tranches.

Reeds gerealiseerde maatregelen vanuit het programma WiB zullen als bestaande situatie in de modellen worden meegenomen. Toekomstige projecten zullen meegenomen worden in de scenario's om te bepalen of deze passen in de voorkeursvariant en 1 op 1 uitgevoerd moeten blijven worden.

Voor het stroomgebied van de Geul zijn onder meer de volgende WiB-projecten aan de orde:

- Hekerbeek
- Lemiers oud Lemiers
- Mechelderbeek
- Meerssen
- Valkenburg
- Simpelveld-Bocholtz
- Noorbeekdal
- Eys

Naast WiB werkt het waterschap onder meer aan beekherstel en KRW-opgaven en projecten wateroverlast (bijv. voor landbouw) assetbeheer. Met name de projecten voor beekherstel en KRW waarbij ook duidelijke raakvlakken zijn met de waterveiligheidsopgave (denk aan het aanleggen c.q. verbeteren van vistrappen etc.) zijn van belang om mee te nemen in de berekeningen.

2.3.2 *Adviesteams Water*

Vanuit het programma WRL wordt in een negengetal gemeenten ervaring opgedaan met de Adviesteams Water. Dit zijn multidisciplinaire teams die per individuele situatie (huis-, straat- of buurtniveau) een scan maken welke lokale gevolg beperkende maatregelen ter plaatste getroffen kunnen worden. Daar waar het gaat om maatregelen aan een pand of op een particulier perceel betreft dit een advies aan de eigenaren en bewoners. Er wordt verder aangesloten op de structuur van de woonwijzerwinkel, zodat een laagdrempelige service geboden kan worden voor individuele bewoners om hun eigen situatie vanuit waterveiligheid te verbeteren. In het stroomgebied van de Geul wordt in Valkenburg, Gulpen-Wittern en Meerssen hiermee ervaring opgedaan. De uitkomsten van deze ervaringen zullen meegenomen worden in de mogelijkheden om in de scenario's vanuit pijler 3 door het vergroten van waterweerbaarheid bij te dragen aan het verbeteren van de waterveiligheid. In het uiteindelijk te kiezen voorkeursvariant zal duidelijk worden waar de Adviesteams Water (nog verder) ingezet worden.

In het verdere proces zal gekeken worden hoe in de communicatie op lokaal niveau combinaties rondom de Adviesteams Water en de voortgang van het ontwerp spoor het beste gelegd kunnen worden. Dit is verder benoemd in het hoofdstuk participatie en communicatie.

De reeds uitgevoerde individuele maatregelen volgend uit de Adviesteam Water aanpak zullen ook als input genomen worden voor de uiteindelijke doorrekening op scenario niveau

2.3.3 *Kansenbrigade*

De kansenbrigade is een onderdeel van het programma WRL waarin losstaande maatregelen, die op de korte termijn tot realisatie gebracht kunnen worden, beoordeeld worden of deze een positieve bijdrage leveren aan de opgave van WRL en niet tot ongewenste afwenteling zullen leiden. Projecten die op alle onderdelen positief scoren zullen voorafgaand aan het vaststellen van een voorkeursvariant worden opgepakt.

De maatregelen die uitgevoerd zullen worden vanuit de zogenaamde kansenbrigade zullen als gegeven, meegenomen worden in de doorrekening van de scenario's. Maatregelen waarvan door de kansenbrigade is beoordeeld dat deze niet op de korte termijn losstaand kunnen worden uitgevoerd, maar wel een positief effect hebben op de wateropgave zullen meegenomen worden in de afzonderlijke scenario's.

2.3.4 *Internationale projecten*

Voor het klimaat-robust maken van het stroomgebied van de Geul stemmen we af met buitenlandse partners en participeren we actief in internationale projecten en programma's. Relevant voorbeeld is EMfloodResilience, een Interreg EMR project dat recent is afgerond en waarin onder meer extra meters zijn geplaatst in de Geul, onderzoek is gedaan naar betere weers- en watervoorspellingen en naar het effect van puin in snelstromend water. Het project, waarin 12 internationale partners hebben samengewerkt, krijgt een vervolg. Hierin worden de resultaten uit het eerste onderzoek verder uitgediept en worden nieuwe ontwikkelingen meegenomen, waaronder het gebruik van een bestaande regenradar in Aken. Een tweede project is Interreg Marhetak, waarmee crisismaterialen zijn aangeschaft. Ook dit project is recent afgerond. Nieuw is het Interregproject NWE Flash Flood Breaker, waarin samen met partners uit Duitsland, België, Luxemburg en Ierland wordt gewerkt aan een early warning tool op basis van Artificial Intelligence en waarin wordt samengewerkt rondom zelfredzaamheid en bewustwording (WRL pijler 3). Tot slot hebben we het initiatief genomen om in de Euregio Maas-Rijn een Community of Practice voor de hoogwatervraagstukken in te richten. Hierbij zoeken we de verbinding met de initiatieven van de Benelux en van de onderzoekinstellingen (JCAR-ATRACE).

2.4 **Situatieschets per gemeente**

2.4.1 *Omgevingsvisies van gemeenten*

Meerdere gemeenten werken op dit moment aan hun omgevingsvisie. Deze zullen naar verwachting eerder vastgesteld worden dan de voorkeursvariant voor de Geul. Tussentijdse inzichten en mogelijke keuzes zullen ten behoeve van de omgevingsvisies afgestemd worden. Als er vastgestelde omgevingsvisies zijn zullen deze in principe als richtinggevend worden beschouwd voor de vast te stellen voorkeursvariant voor de Geul (i.c. programma vlg. Omgevingswet). Daar waar vanuit de integrale keuzes van de voorkeursvariant bijstellingen aan de orde zijn, zullen deze expliciet afgewogen worden. Provincie Limburg en de acht betrokken gemeenten zullen in hun Omgevingsvisie voor de opgave voor het stroomgebied van de Geul een programma in de zin van de Omgevingswet aankondigen (zie paragraaf 4.1).

2.4.2 *Van belang zijnde ruimtelijke ontwikkelingen*

Er zal een overzicht gemaakt worden van ruimtelijke ontwikkelingen per gemeente die van invloed zijn op de waterveiligheid en de kans op wateroverlast.

Het overzicht werkt als signaleringslijst om bewust af te wegen of deze ontwikkelingen onverkort doorgezet dienen te worden of dat met de nieuwste inzichten met betrekking tot waterveiligheid en -overlast rekening gehouden moet worden. In dat verband wordt vanuit het programma WRL begin

tweede kwartaal 2024 een kaartbeeld aangeleverd waarin de geactualiseerde overstromingsrisico's zijn weergegeven.

De signaleringslijst zal tevens worden benut om waar bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen kansen bieden voor mee koppelen met de wateropgave deze te herkennen en bij de onderzoeken mee te laten nemen.

2.4.3 Knelpunten wateroverlast

Het is van belang om bij de bestaande knelpunten ten aanzien van waterveiligheid in de afzonderlijke gemeenten af te wegen of deze onderdeel kunnen zijn van de integrale aanpak per stroomgebied in het werkgebied. Specifiek aandachtspunt daarbij is de situatie in juli 2021 en waar toen schade in en aan panden heeft opgestreden.

Dit zal geïnventariseerd worden. Deze inventarisatie zal bij de onderzoeksopzetten worden betrokken.

3 Ontwerpspoor

3.1 Het proces van het ontwerpspoor

Om Limburg weerbaarder te maken tegen de gevolgen van extreme neerslag is in het opbouwplan een ontwerpspoor gepresenteerd en toegelicht. Het ontwerpspoor wordt voor een stroomgebied doorlopen, op het moment dat een watersysteemtoets daar aanleiding toe geeft. Een Watersysteemtoets is een modelonderzoek om te beoordelen of een watersysteem aan de normering voor wateroverlast voldoet (Fase 0). Dit wordt 1 keer per 6 jaar uitgevoerd¹. Als de watersysteemtoets aangeeft dat een integrale systeemaanpak nodig is, zal een ontwerpspoor worden opgezet om te komen tot een voorkeursvariant. In dit plan is dit als eerste voor het stroomgebied van de Geul uitgewerkt (zie 3.2). Voor de andere stroomgebieden in het werkgebied Maastricht Heuvelland zoals de Jeker en de Voer moet nog een watersysteemtoets door het Waterschap Limburg worden uitgevoerd. Die zal aangeven of een aanpak vanuit WRL nodig is om de wateropgave te kunnen aanpakken.

Het ontwerpspoor ziet er als volgt uit:

Figuur 1 Ontwerpspoor op hoofdlijnen, conform het Opbouwplan

Fase I – Watersysteemanalyse

Met de watersysteemanalyse (WSA) wordt modelmatig onderzocht hoe een watersysteem functioneert in verschillende, ook zeer extreme, omstandigheden. Hoe stroomt het regenwater af naar de beken? Waar bevinden zich knelpunten? Het onderzoek beperkt zich niet tot de waterloop en zijn zijtakken zelf, maar kijkt naar het hele stroomgebied dat bijdraagt aan de aanvoer van water naar de beek, inclusief de bebouwde en de onbebouwde omgeving en de delen in het buitenland. De

¹ Omdat de doorlooptijd van de realisatie langer dan 6 jaar zal zijn, kan er sprake van zijn dat tijdens de uitvoeringsfase een nieuwe watersysteem toets uitgevoerd wordt. Die kan aanleiding zijn om de plannen bij te moeten stellen. Door aan de voorkant klimaatgegevens gebaseerd op langjarige ontwikkelingen te nemen wordt een zo robuust mogelijke voorkeursvariant als vertrekpunt genomen, waardoor de bijstellingen niet hoeven te leiden tot een fundamentele herziening van de uitvoeringsplannen.

watersysteemanalyse geeft ook inzicht in welke type maatregelen effectief kunnen zijn om de kans op en de gevolgen van wateroverlast in een bepaald stroomgebied te verkleinen.

Fase II – Verkenning voorkeursvariant

Op basis van de watersysteemanalyse wordt de verkenningsfase gestart. In deze stap geven we uitwerking aan fysieke robuustheid van het watersysteem per stroomgebied. Bepaald wordt wat het effect is van verschillende 'varianten met locatie specifieke maatregelen. Uiteindelijk volgt hier een (bestuurlijke) keuze uit voor een voorkeursvariant met een daarbij behorend maatregelenpakket. Vragen als 'Welk veiligheidsniveau kunnen we waar bereiken?', 'Welke maatregelen zijn daarvoor nodig?' en 'Wat is ons dat waard?' worden in deze stap beantwoord en politiek gewogen. In het voorkeursvariant zijn dan ook de ruimtelijke keuzes en maatregelen per stroomgebied van bron tot aan monding benoemd, inclusief het effect (kosten, baten, impact op omgeving² etc.) van de ruimtelijke keuzes en maatregelen. In paragraaf 3.2 werken we dit als plan van aanpak uit voor het stroomgebied van de Geul. Als uit de watersysteemtoets blijkt dat dit ook voor de andere stroomgebieden van het werkgebied noodzakelijk is, zal daarvoor een apart plan van aanpak worden opgesteld. Bij het bepalen van de voorkeursvariant wordt ook de volgorde of prioritering van de uit te voeren maatregelen, wie waarvoor verantwoordelijk is en welke middelen daarvoor worden ingezet afgewogen.

Fase III – Opstellen deelgebiedsplannen

Het stroomgebied wordt ingedeeld in logische deelgebieden ten behoeve van een gebiedsgerichte (locatie specifieke) uitwerking. Op basis van de deelgebiedsplannen wordt duidelijk of en waar het aanpassen van het omgevingsplan noodzakelijk is en waar aanvullende, planologische regels gesteld moeten worden.

Fase IV – Realisatie

Na het vaststellen van een stroomgebiedsplan gaan betrokken partijen de maatregelen per deelgebied verder uitwerken (definitief ontwerp, bestek ontwerp, bestek raming etc.). Vervolgens worden de werken aanbesteed en gerealiseerd. Het uitgangspunt hierbij is dat de planuitwerking en realisatie in beginsel ligt bij de organisatie die de assets in beheer en eigendom krijgt.

Wat is het watersysteem waar we ons op richten?

Er bestaan verschillende definities van watersysteem. In het opbouwplan is het watersysteem als volgt toegelicht. Het watersysteem wordt in de basis gevormd door het stelsel van oppervlaktewateren, oevers en kunstwerken en grondwatersystemen. Als we echter kijken naar het functioneren van het watersysteem, dan speelt alles een rol tussen wat er gebeurt vanaf de plek waar een regendruppel valt tot en met de plek waar het watersysteem uitkomt in een ander water of de zee. Daarom beoordelen we het functioneren van het watersysteem, waarbij we 'van druppel tot Maas' kijken om te bepalen waar het door wordt beïnvloed.

3.2 Plan van aanpak verkenningsfase voor het stroomgebied van de Geul

Het stroomgebied van de Geul is inmiddels onderworpen aan een watersysteemanalyse (rapport [Deltares 2023](#)). De belangrijkste inzichten van de watersysteemanalyse voor de Geul zijn dat de neerslaggebeurtenis van juli 2021 in de toekomst vaker voor zal komen door klimaatverandering, wateroverlast niet te voorkomen is en om wateroverlast te beperken er een mix van (ingrijpende) maatregelen nodig is. Dit zijn maatregelen in de categorieën vasthouden, bergen, afvoeren en beschermen. Het leidend principe daarbij is om elke druppel vast te houden en pas af te voeren als

² Er zal ook gekeken worden op welke wijze de voorkeursvariant juist kan bijdragen aan het toevoegen van ruimtelijke kwaliteit aan de omgeving w.o. het landschap)

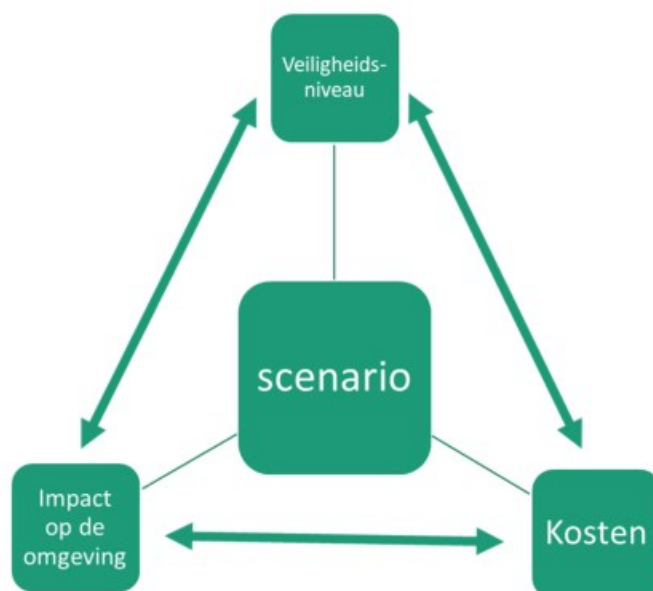
het moet. Allereerst door infiltratie in de bodem, maar ook door de beken meer ruimte te geven en waterberging te creëren middels natuurlijke beekdalen, de zogenaamde integrale beekdalontwikkeling.

Voor het stroomgebied van de Geul starten we nu de verkenningsfase. Voor de Geul willen we helder krijgen wat de ambitie en daarmee de opgave precies gaat worden. De verkenning moet uiteindelijk voldoende informatie bieden om tot een gewogen bestuurlijke keuze te komen. Daar waar de watersysteemanalyse niet alle delen van het stroomgebied heeft onderzocht (bijv. Eijserbeekdal) zullen we dit in deze fase aanvullen. Tevens wordt bij de onderzoeken gewerkt met verbeterde rekenmodellen. B de verkenning komen de volgende vragen naar voren:

- a) Welke maatregelen zouden we mogelijk kunnen nemen?
- b) Voor hoeveel meer veiligheid zorgen deze maatregelen of een combinatie van deze maatregelen?
- c) Wat zijn de kosten van deze maatregelen?
- d) Welke impact hebben de maatregelen op bestaande en toekomstige omgevingswaarden?

Omdat bovenstaande vragen niet losstaand van elkaar kunnen worden beantwoord, maar in onderlinge samenhang en afhankelijkheid moeten worden beschouwd, wordt ervoor gekozen om aan de hand van een aantal consistente scenario's de bandbreedte van de te maken bestuurlijke keuze in beeld te brengen.

Er wordt in deze aanpak niet vooraf aan het proces als uitgangspunt een bepaald nieuw te behalen veiligheidsniveau of norm meegegeven³. Het mogelijke en wenselijke veiligheidsniveau (in combinatie met de te behalen norm) afgezet tegen de kosten (en te vermijden schade) en de maatschappelijke impact, is juist de uitkomst van het proces en de te maken bestuurlijke keuze voor de voorkeursvariant.

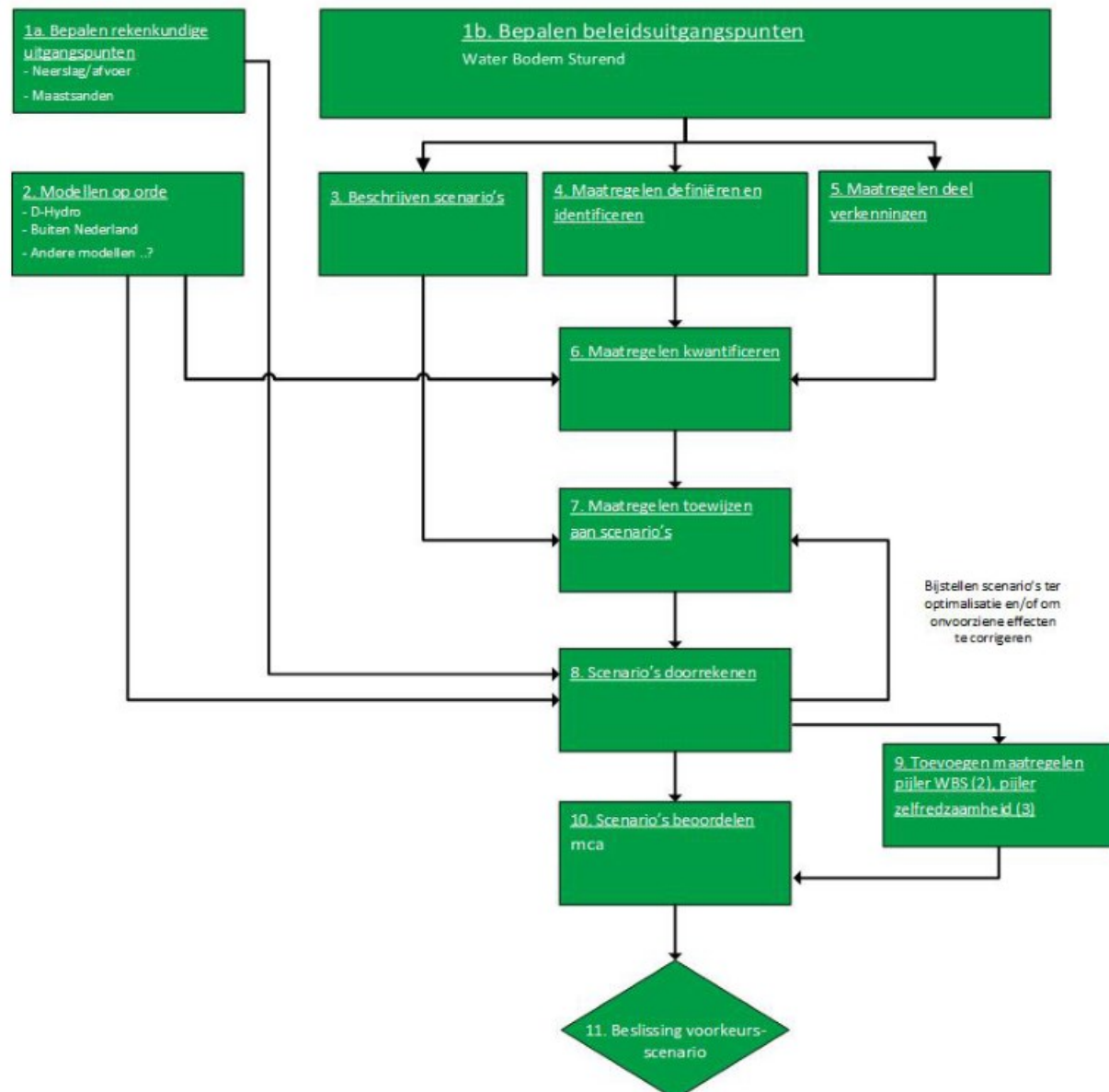
³ De bestaande norm voor regionale wateren vormt vanuit de vigerende omgevingsverordening als inspanningsverplichting het vertrekpunt

In deze paragraaf beschrijven we wat we gaan doen en welke stappen we zullen doorlopen om de voornoemde vragen beantwoord te krijgen.

De verkenningsfase is een modelstudie, opgebouwd uit een aantal stappen. In onderstaande figuur is dit weergegeven. Niet alle stappen zullen volgtijdelijk doorlopen hoeven worden. Sommige kunnen parallel naast elkaar uitgevoerd worden.

In de sub paragrafen 3.2.1 tot en met 3.2.11 worden deze nader beschreven.

Ontwerpspoor fase II Verkenning

3.2.1 A. Bepalen rekenkundige uitgangspunten

Een belangrijk technisch uitgangspunt is met welke maatgevende neerslaggebeurtenis in de modelberekening gewerkt zal worden. Om berekeningen uit te kunnen voeren in een overstromingsmodel moet eerst een set neerslaggebeurtenissen vastgesteld worden voor verschillende herhalingstijden. Allereerst moet een klimaatscenario in een bepaald (toekomst)jaar aangenomen worden. Gebruik makend van dit klimaatscenario moeten vervolgens maatgevende neerslaggebeurtenissen bepaald worden die representatief zijn voor korte intensieve buien,

langdurige buien en enkele scenario's hiertussen. Verder zal ook een representatieve waterstand (of standen) op de Maas worden bepaald. Daarnaast moet het gebied waarin deze buien optreden als variabele opgenomen worden.

Om de juiste maatgevende neerslag-afvoergebeurtenissen te bepalen, is ook meer inzicht nodig op de kans op coïncidentie van extreme afvoeren op de Maas en de Geul. Waterstanden in en rond de Geul worden naast de lokale afvoer namelijk ook beïnvloed door de waterstand op de Maas: hoe hoger de waterstand van de Maas, hoe hoger de waterstand van de Geul. Dit effect wordt versterkt door de Geulsifon en het Julianakanaal, omdat (1) de capaciteit van de sifon sterk afhangt van de benedenstroomse waterstand, en (2) overtollig water lokaal geen andere weg heeft om het Julianakanaal te passeren. Met name in Bunde in de gemeente Meerssen kunnen waterdieptes beïnvloed worden door de waterstand op de Maas. Richting Valkenburg zwakt deze afhankelijkheid af door de toenemende hoogteligging.

3.2.1 B. Opstellen uitgangspunten voor het ontwerpsoor

De generiek geldende beleidsmatige uitgangspunten, zoals deze in landelijke en provinciale beleidsplannen zijn opgenomen zullen voor de opgave van WRL worden samengevat en gerubriceerd. Hierbij is onderscheid te maken tussen uitgangspunten die als ambitie doorwerken en uitgangspunten die een harde (onder)grens meegeven. Daar waar voor werkgebieden specifieke uitgangspunten gelden zullen deze worden aangegeven.

Vanuit de partnerorganisaties wordt opgehaald welke uitgangspunten aan het ontwerpsoor moeten worden meegegeven.

3.2.2 Modellen en data

Om 'van druppel tot Maas' de analyse uit te voeren van het effect van de mogelijke maatregelen, is voor het stroomgebied van de Geul idealiter een stroomgebied dekkend integraal (samengesteld) model gewenst. Hierin staan de actuele gegevens van de beken, het maaiveld en de riolering. Door het integraal door te rekenen kunnen maatregelen goed worden vergeleken op hun effect en kan de beste locatie ervoor worden bepaald. Als alle betrokken partijen met hetzelfde model werken is het mogelijk om de invloed van maatregelen op de verschillende onderdelen van het watersysteem goed te vergelijken. Op dit moment is de verwachting dat de ambitie (stroomgebied dekkende integrale modellen) niet binnen een tijdpad van circa 5 jaren te realiseren is. Beperkende factoren zijn onvoldoende inzicht in systeemgedrag (op detailniveau) en rekentijden van de modellen. Het vraagt nog meerdere jaren van monitoring, onderzoek en verdere modelontwikkeling voordat dit te realiseren is.

Daarom worden nu verschillende modellen gebruikt om verschillende onderdelen van het (afval)watersysteem te modelleren.

- Voor het berekenen van waterstanden en debieten in beken en overstromingsgebieden (in functie van de tijd) wordt gebruik gemaakt van een hydraulisch of hydrodynamisch transportmodel. Voor de Geul heeft Waterschap Limburg een nieuw model gemaakt in D-Hydro. De keuze voor D-Hydro ligt vast en wordt ook niet meer ter discussie gesteld. D-Hydro is de nieuwste generatie software voor hydraulische berekeningen en is toekomst vast;
- Om de natuurlijke afstroming van het landelijk gebied naar de waterloop te berekenen (de randvoorwaarden voor het hydraulisch model D-Hydro voor wat betreft de niet bebouwde omgeving) worden hydrologische modellen gebruikt. Voor de Geul gebruikt het Waterschap Limburg thans het HBV-model. Dit is een conceptueel neerslagafvoermodel. Een conceptueel model (uit een bepaalde hoeveelheid neerslag volgt bij een set van parameters

een bepaalde afvoer) is een versimpelde weergave van de werkelijkheid. Het HBV-model is (nog niet) geschikt om het effect van bronmaatregelen op de beekafvoeren te bepalen. LiSEM (Limburg Soil Erosion Model) daarentegen is een complexer fysisch gebaseerd neerslagafvoermodel dat is ontworpen om de effecten van gedetailleerde veranderingen in landgebruik bij extreme neerslag te simuleren. Met LiSEM is bij de watersysteemanalyse gebruikt om de effecten van ander landgebruik en de werking van buffers gedetailleerd te onderzoeken binnen een selectief gebied. Natuurkracht heeft recent onderzoek gedaan naar de effecten van het op grote schaal toepassen van Nature Based Solutions op de waterveiligheid in het stroomgebied van de Geul. Bekeken zal worden op welke wijze deze resultaten meegenomen kunnen worden;

- Tenslotte werken vooral gemeenten met modellen voor de bebouwde omgeving waarin de riolering en de afvalwaterketen zijn opgenomen. Steeds vaker worden deze modellen uitgebreid door ook het deel van het landelijk gebied mee te nemen dat oppervlakkig kan afstromen naar de gerioleerde omgeving. De meest gebruikte modelsoftware hiervoor is Autodesk Infoworks ICM en 3Di. Met deze modellen kunnen de debieten van riool overstorten op de waterlopen worden berekend als ook de debieten die in of vanuit het stedelijk gebied oppervlakkig afstromen naar de waterlopen. Daarmee kunnen dus de randvoorwaarden voor het hydraulisch model D-Hydro voor wat betreft de bebouwde omgeving nauwkeurig worden bepaald;

Naast het hydraulisch model voor de Geul dient dus nog een keuze te worden gemaakt voor een neerslagafvoermodel en model(len) voor afvoer vanuit het stedelijk gebied. Met name hoe het effect van bronmaatregelen in beeld moet worden gebracht moet de komende periode bekeken worden. Hiervoor zal een projectplan worden opgesteld.

Verder moeten metingen worden verricht en is er veel data nodig om modellen te verbeteren en goede modellen op te bouwen. Dit moet actuele, volledige en correcte data zijn. Het gaat om statische data, zoals de ligging van duiker en bruggen. En het gaat om dynamische data, zoals meetgegevens van neerslag en waterstanden. Het model wordt gebouwd met de statische data en gekalibreerd met de dynamische data.

Voor de studie met een grensoverschrijdende component (m.n. nature based maatregelen) zal ook afstemming met internationale rekenmodellen moeten worden gezocht

De komende periode worden omissies in beeld gebracht en een projectplan gemaakt om de benodigde data op orde te krijgen.

De ambitie is om medio 2025 de statische data en het te gebruiken modelinstrumentarium voldoende op orde te hebben. Of dit haalbaar is moet blijken uit een inventarisatie waarmee we in beeld brengen waar we staan.

3.2.3 Beschrijven varianten

Er zullen per stroomgebied enkele duidelijk te onderscheiden varianten worden uitgewerkt. Dit heeft tot doel om voor de betrokken partners een bestuurlijke keuze te kunnen maken die niet alleen afweegt hoe de varianten beantwoorden aan de centrale opgave van waterveiligheid en verminderen wateroverlast en de mate van kosteneffectiviteit van de maatregelen, maar ook de maatschappelijke impact op andere waarden zoals regionale economie, wonen, natuur- en landschap mogelijk maakt.

De te onderzoeken varianten zullen per stroomgebied specifiek kunnen zijn. Meerdere benaderingswijzen zullen naast elkaar gelegd worden, waarbij ook varianten met combinatie van

type maatregelen mogelijk zijn. Doel is om het volledige keuzespectrum in beeld te brengen en de bestuurlijke keuze voor een voorkeursvariant mogelijk te maken.

3.2.4 *Definiëren en identificeren fysieke maatregelen*

Er zal een aantal deelstudies worden uitgevoerd om de verschillende type fysieke maatregelen die in het stroomgebied van de Geul kunnen worden geprojecteerd, in kaart te brengen.

De fysieke maatregelen die worden voorzien vallen allemaal binnen de volgende categorieën:

1. Maatregelen om water vast te houden, door het te laten infiltreren in de bodem;
2. Maatregelen om water natuurlijk te bergen, door natuur en landschap zo in te richten dat er tijdelijk extra water kan blijven staan;
3. Maatregelen om water technisch te bergen, door bergingen aan te leggen waar tijdelijk extra water kan blijven staan;
4. Maatregelen om water af te voeren, door obstakels te verwijderen en de afvoercapaciteit te vergroten;
5. Maatregelen om gebieden te beschermen tegen water, door dijken, kademuren of schotten aan te leggen om locaties of panden/objecten te beschermen of door aanpassingen aan panden/objecten en of verplaatsingen schade te verminderen.

Per maatregel categorie zal voor het betreffende stroomgebied in kaart gebracht worden waar deze gerealiseerd kunnen worden en wat de afzonderlijke bijdrage is aan de wateropgave.

Hierbij zal ook al aandacht besteed worden aan de mate van (landschappelijke) inpasbaarheid van maatregelen, omdat hiervan de haalbaarheid sterk afhankelijk is.

Voor het type 1 en 2 maatregelen zal bij het onderzoek voor de kanskaart voor natuurlijke maatregelen dat vanuit WRL wordt uitgevoerd, wordt gebruik worden gemaakt van de studie die vanuit de organisaties van de samenwerking "Natuurkracht" is opgesteld. N.B. over de betrokkenheid van Terrein Beherende Organisaties (TBO's) is in paragraaf 2.2 aangegeven hoe dit ingevuld gaat worden. Daarnaast zal de internationale studie met de Waalse overheden hiervoor de basis zijn (zie 1.3).

Bij het ontwerpen van maatregelen zal vanaf de start rekening gehouden worden met de landschappelijke inpasbaarheid per maatregel en de randvoorwaarden die daar vanuit uitvoering en beheer aan gesteld worden.

3.2.5 *Maatregelen deelverkenningen*

Er worden voor alle maatregeltypen verkenningen uitgevoerd. Hiermee wordt beoogd om tot een gebiedsdekkende kaart te komen met alle meer of minder effectieve en haalbare mogelijke maatregelen in het stroomgebied van de Geul.

De volgende verkenningen per maatregeltipe zijn in het stroomgebied van de Geul voorzien:

- Verkenning en analyse bronmaatregelen en opstellen kanskaart vasthouden Geul-Gulp;
- Verkenning en analyse natuurlijk bergen en opstellen kanskaart natuurlijk bergen Geul-Gulp;
- Verkenning hydraulische knelpunten bruggen en duikers Geul-Gulp;
- Verkenning opplussen bestaande buffers Geul-Gulp;
- Verkenning maatregelen vergroten afvoercapaciteit Geulmonding (reeds gestart);
- Verkenning benutten overstromingsvlaktes tussen Gulpen en Valkenburg (reeds gestart);
- Verkenning Flood Bypass Valkenburg (deels gestart in combinatie met overstromingsvlaktes);

⁴ Bij de opzet van onderzoeken en het waarderen van onderzoeksresultaten zullen de inzichten van een (wetenschappelijke) klankbordgroep worden betrokken. Met de Berner Fachhochschule (BFH) in Bern heeft WRL al een samenwerkingsverband hiertoe gesloten. Dit zal met andere wetenschappelijke instituten worden uitgebreid

- Verkenning benutten overstromingsvlaktes in het dal van de Gulp, de Eyserbeek en de Selzerbeek;
- Verkenning Mechelderbeek-Geul kern Mechelen;

3.2.6 *Maatregelen kwantificeren*

Van alle maatregelen zal de effectiviteit, haalbaarheid/uitvoerbaarheid worden onderzocht dan wel ingeschat. Tevens zal de mate van schaalbaarheid bepaald worden.

Daarnaast zal per maatregel een inschatting van de kosten in beeld gebracht worden. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de realisatiekosten en de kosten van beheer en onderhoud. De laatste zullen niet uit het budget van WRL worden bekostigd, maar zijn wel relevant om in de totaal afweging te kunnen beoordelen.

Ook voor deze stap dienen de rekenmodellen beschikbaar te zijn.

Naast de functionele kenmerken van de afzonderlijke maatregelen zal per maatregel een kenmerk-score worden toegekend c.q. bepaald. Hiermee kan worden afgewogen welke maatregel in meer of mindere mate tot een bepaalde te definiëren scenario behoort.

Dit is nog niet de bestuurlijke afweging en keuze, maar een objectieve en herleidbare methode om tot de samenstelling vanuit de afzonderlijke maatregelen tot samenhangende coherente scenario's te komen.

3.2.7 *Maatregelen toewijzen aan scenario's*

De maatregelen die in de verschillende deelstudies zijn onderzocht zullen op basis van kenmerkscores worden toegedeeld aan de scenario's die in stap 3.2.6 zijn beschreven. Aan iedere individuele maatregel worden meerdere kenmerken gekoppeld. Een maatregel kan bijvoorbeeld in kortere tijd effectief zijn of soms pas na langere periode. Maatregelen zijn robuust (nature based) of meer civieltechnisch van aard. Op basis van de verschillende toegekende kenmerken zal per maatregel per kenmerk een score gegeven worden. Dit bepaalt welke set van maatregelen uiteindelijk in een bepaald scenario wordt opgenomen.

3.2.8 *Scenario's doorrekenen*

De samengestelde set aan maatregelen zullen per scenario in de modellen op hun totaaleffect op de waterveiligheid worden doorgerekend. Dit vergt een simulatie op stroomgebied. Ook zal inzicht gegeven worden in de kosten en schade reductie van elk afzonderlijk scenario.

Als in de doorrekening tegenstrijdige effecten zitten, bijvoorbeeld doordat individuele maatregelen op elkaar een negatief effect hebben, zullen de scenario's daarop worden aangepast. Ook zal gekeken worden of het scenario nader geoptimaliseerd kan worden. Hierdoor wordt misschien een paar keer een iteratieslag gemaakt tussen stap 3.2.7 en 3.2.8.

3.2.9 *Maatregelen toevoegen van uit pijler Water Bodem Sturend (2) en pijler Weerbaarheid (3)*

Uit de eerste doorrekening op basis van de pakketten fysieke maatregelen zal blijken wat er vanuit de twee andere pijlers van het programma WRL noodzakelijk is om de scenario's te completeren.

Dit zijn maatregelen vanuit de pijler Water Bodem Sturend (pijler 2) en maatregelen uit de pijler Weerbaarheid (pijler 3). De toevoeging vanuit pijler 2 zal eruit bestaan dat de opgenomen fysieke maatregelen voorzien worden van richtinggevende ruimtelijke uitspraken over de noodzakelijke planologische borging en of bescherming ter plaatse. Gedacht moet daarbij worden aan gebruiksregels en/of beperking ten aanzien van andere gebruiksfuncties (zoals nieuwbouw)

Vanuit de pijler weerbaarheid zullen maatregelen op huis, straat of buurtniveau aan de scenario's worden toegevoegd voor de onderdelen waar collectieve preventieve maatregelen onvoldoende

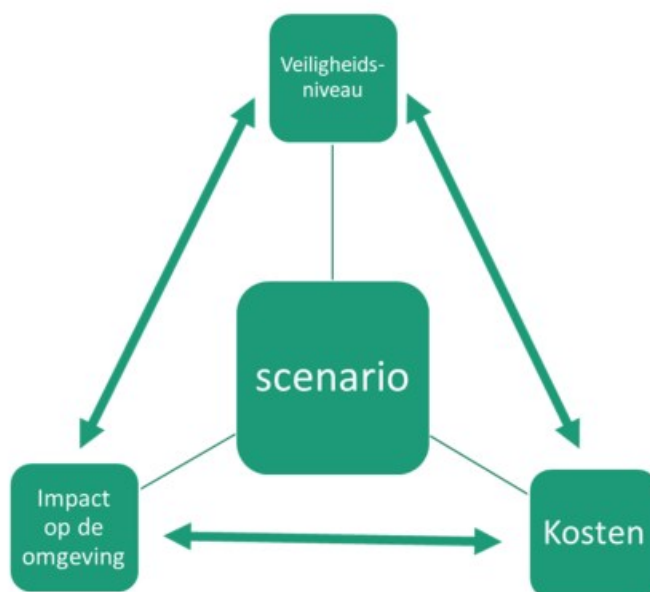
waterveiligheid kunnen gaan. Naast aanvullende beschermingsmaatregelen kunnen deze ook bestaan uit het klimaat adaptief maken van gebouwen en objecten en of het verplaatsen daarvan.

3.2.10 Scenario's beoordelen

De voorliggende scenario's zullen op een uniforme wijze worden gewogen. In essentie zal per scenario in samenhang vanuit de volgende drie hoekpunten een integrale afweging gemaakt moeten kunnen worden:

- a. Het veiligheidseffect dat met het scenario valt te bereiken,
- b. De kosten die dat met zich meebrengt en
- c. De impact op de omgeving die dat tot gevolg heeft.

Deze drie hoekpunten van de afweging staan niet op zichzelf. Een keuze voor een bepaald veiligheidsniveau brengt bepaalde kosten met zich mee en heeft een specifieke (maatschappelijke) impact op de omgevingswaarden. Omgekeerd is de bereidheid om middelen in te zetten afhankelijk van het geboden veiligheidsniveau en de impact op omgevingswaarden die acceptabel worden geacht. Bij omgevingswaarden wordt bedoeld de impact op bijvoorbeeld de regionale economie, het domein wonen, landbouwsector, natuur en landschap. Hierbij zal ook beoordeeld worden in welke mate de variant ruimtelijke kwaliteit kan toevoegen aan de omgeving. Bij de afweging over kosten zal tevens een doorkijk geboden moeten worden wat de structurele beheerslasten van het instandhouden van de diverse (fysieke) maatregelen zal zijn. Deze kosten maken geen onderdeel uit van het toe te kennen budget vanuit de centrale WRL-middelen, maar zijn wel relevant voor de integrale totaal afweging die de partners zullen maken.

Er zal een methodiek worden ontwikkeld waarmee een integrale afweging door het bestuurlijk regieteam werkgebied Maastricht Heuvelland kan worden gemaakt.

De afwegingsmethodiek die ontwikkeld wordt zal uiteindelijk voor alle werkgebieden gebruikt worden.

3.2.11 Keuze voorkeursvariant

De verkenningsfase wordt afgesloten door de vaststelling van een voorkeursvariant. In de voorkeursvariant zal worden bepaald welke project(en) en/of welke andere maatregelen ten behoeve van de opgave moeten worden uitgevoerd en of getroffen zullen worden. De

voorkeursvariant heeft daarmee een trechterend karakter. Het bevoegd gezag geeft aan welke van de oplossingen (gezamenlijk) de voorkeur heeft en waarom. Op basis van de voorkeursvariant komt de Regionale Actietafel tot een afweging of de gekozen voorkeursvariant wat betreft evenredigheid en doelmatigheid aansluit op de inzet van middelen in andere stroomgebieden en besluit over de toekenning van middelen uit het totale budget voor het programma WRL.

De gekozen voorkeursvariant gaat kaderstellend zijn voor verdere ruimtelijke besluitvorming. Daarbij kan gedacht worden aan kaderstelling voor projectbesluiten, omgevingsplannen, omgevingsverordening, omgevingsvergunningen, etc. In hoofdstuk 4 wordt hier verder op ingegaan wat dit betekent voor de te doorlopen (wettelijke) procedures.

De vertaling zal worden gemaakt van de voorkeursvariant naar de wijze waarop de maatregelen uitgevoerd gaan worden, de volgorde of prioritering van de uit te voeren maatregelen, wie waarvoor verantwoordelijk is en welke middelen daarvoor worden ingezet. Het stroomgebiedsplan beschrijft tevens of en waar de inzet van ruimtelijk instrumentarium, zoals een provinciale verordening, Waterschapsverordening, projectbesluiten en aanpassen van de gemeentelijke omgevingsplannen noodzakelijk is.

Parallel aan de voorkeursvariant zal het stroomgebiedsplan als uitvoeringsdocument door de partijen van het werkgebied worden vastgesteld. Om die reden worden de partners die deze uitvoering op zich zullen nemen bij de opstelling nauw betrokken.

3.2.12 Vervolgprocedure

Zoals in paragraaf 3.1 is beschreven zal na de vaststelling van de voorkeursvariant fase III van ontwerpsoort starten. In deze fase wordt de voorkeursvariant uitgewerkt op deelgebieds- of lokaal niveau. Bij de verder uitwerking tot een uitvoeringsgereed plan wordt daarnaast de inzet van het benodigde (juridische bindend) instrumentarium van de Omgevingswet, zoals de Provinciale Omgevings- en Waterschaps- Verordening, het projectbesluit en omgevingsplannen bedoeld. Bij de verdere uitwerking kan het noodzakelijk of wenselijk zijn de planonderdelen op basis van inbreng vanuit burgerparticipatie en of zich voordoende mee koppelkansen gewijzigd worden. In dat geval zal nog steeds voldaan moeten worden aan de kaders van het gezamenlijke programma cf. de Omgevingswet. Dit houdt in dat de benodigde bijdrage aan de wateropgave (bijv. in termen van mm waterstandverlaging of m³ berging / opvang) ook in de gewijzigde opzet gehaald gaat worden. Eventuele meerkosten van de gewijzigde opzet zullen dan aanvullend op de bekostiging vanuit WRL door partijen moeten worden opgebracht. Vanuit WRL zal toegezien worden op het behalen van de integrale watersysteemdienststelling voor het gehele stroomgebied en de daarvoor benodigde expertise worden ingebracht.

4 Procedures

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de procedure die gevolgd wordt bij het tot stand komen van de voorkeursvariant en het daaraan gekoppelde stroomgebiedsplan.

4.1 Programma onder de Omgevingswet

Ten behoeve van de te treffen maatregelen in het stroomgebied van de Geul zal een verkenningsfase plaatsvinden, waarin de mogelijke maatregelen worden onderzocht. De verkenningsfase zal uitmonden in een voorkeursvariant. Deze voorkeursvariant zal worden opgenomen in het stroomgebiedsplan, dat een inhoudelijk Masterplan voor het stroomgebied van de Geul vormt. In het stroomgebiedsplan staat naast de uitwerking van de gekozen maatregelenpakketten (voorkeursscenario), ook wie wat doet, wanneer en hoe de financiering plaatsvindt.

De Omgevingswet kent twee beleidsinstrumenten, te weten de omgevingsvisie en het programma.

Omgevingsvisie

In de omgevingsvisie worden ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vastgelegd. Daarbij kan worden aangegeven welke middelen daarvoor worden ingezet. Een omgevingsvisie heeft een strategisch karakter (de 'wat' vraag) en is daarmee globaler qua inhoud. Een omgevingsvisie wordt vastgesteld door Provinciale Staten of Gemeenteraad.

Gezien het strategische en globalere karakter van de omgevingsvisie is het niet op voorhand het meest geschikte instrument om in te zetten voor het daadwerkelijk benoemen van concrete maatregelen. Daarvoor is het programma beter geschikt.

Programma

Het programma is een flexibel beleidsinstrument dat ingezet kan worden voor uitwerking, doorwerking of uitvoering van beleid. Een programma gaat meer in op de 'hoe' vraag. Het wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten, het Algemeen Bestuur van het Waterschap en het college van Burgemeester en Wethouders van de betrokken gemeenten.

Gelet op de concreetheid van typen maatregelen die aan de orde is bij het stroomgebiedsplan (Masterplan) voor de Geul, de behoefte aan afspraken over financiering en duidelijkheid over wie wat, waar en wanneer in uitvoering zal nemen is de conclusie dat alleen het programma in die compleetheid een samenhangend afwegings- en afsprakenkader kan bieden.

Andere instrumenten uit de Omgevingswet zoals de omgevingsverordening, het omgevingsplan, en het projectbesluit, zijn uitvoeringsinstrumenten die vanuit het kader van het programma worden ingezet om de realisatie van maatregelen te borgen en door te zetten (zie ook hierna onder doorzettingsbevoegdheid),

Er wordt daarom voor gekozen het voorkeursscenario in samenhang met het stroomgebiedsplan de beleidsfiguur van een programma (art. 3.5 Ow) te hanteren. Dat is het instrument dat wordt ingezet voor uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van de fysieke leefomgeving.

Gezamenlijk programma

Het beleidsinstrument programma is het (zelf)bindend beleidskader voor verdere ruimtelijke besluitvorming. Daarbij kan gedacht worden aan projectbesluiten, omgevingsplannen, omgevingsvergunningen. Dit betekent dat het alleen geldt voor het bestuur dat het programma vaststelt. Een programma kan door meerdere overheden worden opgesteld om samen vastgestelde

doelstellingen te behalen. Zij stellen dan ieder voor zich hetzelfde programma vast. Zo geldt het programma voor al die overheden.

Bij het te bepalen maatregelenpakket is straks sprake van maatregelen die alleen door de provincie gerealiseerd kunnen worden, maatregelen die het waterschap zal moeten realiseren en maatregelen die alleen door de gemeenten gerealiseerd kunnen worden. Ook zal de realisatie bekostigd worden uit de bij de afzonderlijke partijen daarvoor beschikbare middelen.

Ter illustratie kunnen de volgende voorbeelden genoemd worden:

- Eventuele generieke gebruiksregels voor landgebruik en nieuwe overstromingsnormen als omgevingswaarden in de Provinciale verordening;
- Realisatie en beheer van waterstaatwerken door het Waterschap;
- Aanpassingen in het gemeentelijk waterbeheer door gemeenten.

Om deze reden wordt de insteek gehanteerd dat alle bij de inrichting van het werkgebied betrokken overheden (gemeenten, waterschap en Provincie) als uitkomst van de verkenningsfase per stroomgebied gezamenlijk hetzelfde programma (en dus voorkeursvariant) zullen vaststellen. Hiermee krijgt de voor het programma WRL cruciale systeem solidariteit ook een procedurele borging.

Kaderstellend

Het gezamenlijke programma vormt het kader voor projectbesluiten, omgevingsplannen, omgevingsvergunningen, etc. Met een kaderstellend programma kan de integrale uitvoering geborgd worden en kan het risico dat onderdelen niet uitgevoerd kunnen worden vanwege procedurele complicaties beheerst worden.

Bevoegd gezag

Zoals reeds vermeld wordt een programma vastgesteld door het college van Gedeputeerde Staten, Burgemeesters en Wethouders en het Algemeen Bestuur van het Waterschap.

Voordat deze tot vaststelling over zullen gaan zullen de gemeenten en de provincie respectievelijk de gemeenteraad en Provinciale Staten sonderen over het voorliggende programma. Mocht blijken dat voor dit programma een aanpassing van de Provinciale of de Gemeentelijke Omgevingsvisie en/of Omgevingsverordening noodzakelijk is, wordt de besluitvorming hierover aan PS en of de gemeenteraden voorgelegd.

De betrokkenheid van het Rijk is onder het kopje Governance verder beschreven.

Doorzettingsbevoegdheid na vaststelling

Bij het komen tot keuzes over de voorkeursvariant wordt gestreefd naar unanieme besluitvorming door alle partijen in het Bestuurlijk Regieteam. Het besluitvormingsproces wordt daar op ingericht. Indien unanieme besluitvorming over de voorkeursvariant bestuurlijk na uitvoerig afstemmen en overleg niet mogelijk blijkt en daardoor sprake is van stagnerende besluitvorming en de realisatie van de doelen van het Programma WRL (het realiseren van de gewenste waterveiligheid) voor het betrokken stroomgebied niet gerealiseerd kan worden, kan de situatie optreden dat vanuit één of meerdere partijen de noodzaak ontstaat gebruik te moeten maken van de aan de haar toekomende wettelijke instrumenten. Dit kan betekenen dat het programma door enkele partijen wel wordt vastgesteld. Provincie Limburg en het Waterschap Limburg kunnen dan hun bevoegdheid inzetten om bepaalde cruciale onderdelen alsnog te kunnen realiseren. Daarbij valt afhankelijk van het type maatregel te denken aan het inzetten van de verordening, het projectbesluit of het geven van een instructie.

Voor de andere programma's die parallel naast de stroomgebiedsaanpak van WRL lopen geldt als deze eerder zijn vastgesteld en raakvlakken en consequenties hebben voor WRL, dit als gegeven voor WRL wordt beschouwd. Bij afweging van de voorkeursvariant zal inzichtelijk gemaakt worden of en welke consequenties vanuit het programma van WRL op de andere lopende programma's valt te verwachten.

Voor zover de Provincie Limburg en de acht betrokken gemeenten bezig zijn met de opstelling en of actualisering van hun Omgevingsvisie zullen zij in de Omgevingsvisie voor de opgave voor het stroomgebied van de Geul een programma aankondigen.

4.2 Relatie met plan-m.e.r.(beoordeling)

Nu de voorkeursvariant (samen met het stroomgebiedsplan) het karakter heeft van een programma is ook onderzocht of een plan-m.e.r. opgesteld moet worden. (Zie ook bijlage 1).

Een plan-m.e.r. is verplicht als (1) het programma dat wordt opgesteld kaderstellend is voor project-m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten. Ook is een plan-m.e.r. verplicht als (2) voor het programma een passende beoordeling gemaakt moet worden (art. 16.36 Ow). Daarvan is sprake als niet uitgesloten is dat het programma niet leidt tot significante effecten op Natura 2000-gebieden. Om te kunnen beoordeling of een plan-m.e.r. verplicht is, dient dus nagegaan te worden wat de mogelijk te treffen maatregelen zijn en of deze vallen onder de lijst van projecten in bijlage V van het Omgevingsbesluit. Ook kan op voorhand vaststaan dat niet uitgesloten is dat mogelijk te treffen maatregelen significante effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden.

Mocht er op basis van het vorenstaande geen rechtstreekse plan-m.e.r. plicht gelden, dan kan mogelijk wel een plan-m.e.r.-beoordeling nodig zijn. Ook daarvoor is het nodig om een beeld te hebben van de mogelijke maatregelen die deel gaan uitmaken van de voorkeursvariant. Als uit een plan-m.e.r.-beoordeling volgt dat aanzienlijke milieueffecten niet zijn uitgesloten, zal vervolgens een plan-m.e.r. gemaakt moeten worden.

Voor de MER-procedure zijn in principe alle overheden die het MER-plichtige besluit nemen het bevoegd gezag. Indien er slechts één partij kan optreden als bevoegd gezag voor de MER-beslissing zal de provincie Limburg als bevoegd gezag optreden.

De doorlooptijd van een plan-m.e.r. voor de voorkeursvariant en een stroomgebiedsplan, kan mogelijk tussen de 1,5 en 2 jaar in beslag nemen en zal samen oplopen met de verkenningsfase en de daarin aangedragen oplossingen. Vooralsnog gaan we uit van een doorlooptijd van 2 jaar.

4.3 Relatie ontwerpsoor omgevingswet en de MER-procedure

In onderstaande tabel is per processtap van het ontwerpsoor aangegeven welke procedurestap op basis van de Omgevingswet en of de MER-procedure aan de orde is.

Procestap Ontwerpsoor	Relatie Omgevingswet en MER-procedure
0. Kennisgeving voornemen en participatie ()	Omgevingswet art. 5.47
1 A. Bepalen rekenkundige uitgangspunten	Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) MER
1 B. Opstellen uitgangspunten voor het ontwerpsoor	Terinzagelegging Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) MER
	Definitief NRD, nota van inspraak
2 Modellen en data	Vormvrij
3 Beschrijven varianten	Vormvrij

4 Definiëren en identificeren fysieke maatregelen	Vormvrij
5 Maatregelen deelverkenningen	Vormvrij
6 Maatregelen kwantificeren	Vormvrij
7 Maatregelen toewijzen aan scenario's	Vormvrij
8 Scenario's doorrekenen	Vormvrij
9 Maatregelen toevoegen vanuit pijler Water Bodem Sturend (2) en pijler Weerbaarheid (3)	Vormvrij
10 Scenario's beoordelen	Concept MER, ontwerp voorkeursvariant
	Terinzagelegging Concept MER
	Definitief MER, nota van inspraak
11 Keuze voorkeursvariant	Vaststellen Programma (art. 3.5 Ow)

5 Governance

5.1 Bestuurlijke governance (bestuurlijk regieteam)

Voor de bestuurlijke aansturing van het werkgebied Maastricht Heuvelland wordt een bestuurlijk regieteam gevormd. In dit bestuurlijk regieteam Maastricht-Heuvelland hebben zitting de Provincie Limburg, het waterschap Limburg en de gemeenten van het werkgebied Maastricht Heuvelland. Er zal voor het werkgebied aangesloten worden op de bestaande bestuurlijke overlegstructuur van de Waterwerkregio Maastricht-Mergelland. Hiermee kan de samenhang tussen overleggen worden geborgd en efficiency worden bereikt. De vergaderingen van het bestuurlijk regieteam zullen aansluitend plaatsvinden op de bestuurlijke vergaderingen van de Waterwerkregio Maastricht-Mergelland. De partijen die niet in de Waterwerkregio Maastricht-Mergelland zitting hebben (de Gemeente Simpelveld, de Gemeente Voerendaal en de Provincie Limburg) sluiten op dat moment aan.

In dit bestuurlijk regieteam worden de gezamenlijke besluiten genomen ten aanzien van de uitgangspunten bij het verkenningsproces, de onderzoeksopzet en resultaten, de bestuurlijk gewenste scenario's en de uiteindelijke keuze voor een voorkeursvariant. Omdat sprake is van een vertegenwoordigende governance, zal iedere vertegenwoordiger van de samenwerkende partij, deze keuze binnen haar eigen organisatie laten bekrachtigen. Voor de keuzes die het Bestuurlijk Regieteam maakt betekent dit dat deze vooraf in de afzonderlijke colleges (B&W en GS) en het DB van het waterschap Limburg zijn geagendeerd. Besluitvorming in het bestuurlijk regieteam vindt op die manier altijd plaats met mandaat van de afzonderlijke deelnemende organisaties en op basis van unanimiteit. Bezien zal worden in overleg met het Bestuurlijk Regieteam of hiervoor een afzonderlijke mandaatregeling opgesteld moet worden. Voor de vast te stellen voorkeursvariant, dat de status van een programma in de zin van de omgevingswet (art. 3.5 Ow) heeft is besluitvorming van het college van Burgemeesters en Wethouders, het Algemeen Bestuur van het Waterschap Limburg en Gedeputeerde Staten noodzakelijk. Voordat de colleges van B&W en GS tot vaststelling over zullen gaan, zullen de gemeenten en de provincie respectievelijk de gemeenteraad en Provinciale Staten sonderend over de voorliggende voorkeursvariant. Hierbij geven de raden en PS (via de betreffende commissie) ook hun oordeel over eventuele voorliggende bijstellingen van beleid ten opzichte van de vigerende Omgevingsvisies. Bij deze eventuele bijstellingen wordt expliciet inzichtelijk gemaakt of en wat de gevolgen zijn voor andere beleidssectoren en of bestaande omgevingswaarden op onderdelen dienen te worden aangepast. Door de betrokken commissies van de gemeenteraden en Provinciale Staten wordt daarbij aangegeven welke meegenomen zullen worden bij de eerstvolgende actualisatie herziening van de Omgevingsvisie c.q. verordeningen.

De algemene besturen van de betrokken organisaties zullen over de voortgang geïnformeerd worden. Voor de gemeenteraden van de acht betrokken gemeenten zullen gezamenlijke raadsinformatiebijeenkomsten opgezet worden. Bij het bepalen van de te onderzoeken scenario's zullen de gemeenteraden, het Algemeen Bestuur van het Waterschap en Provinciale Staten sonderend betrokken worden. Over het voorkeursscenario zullen zij sonderend hun visie gevraagd worden te geven op voorstel van het Bestuurlijk regieteam, waarna de respectievelijke colleges van B&W en GS en het AB van het Waterschap tot vaststelling kunnen overgaan.

De betrokkenheid van het Rijk is primair vormgegeven door de deelname aan de Regionale Actietafel WRL en de besluitvorming die daar belegd is (zie hierna). Het Rijk zal daarnaast via het Directoraat-generaal Water Bodem (DGWB) over de te onderzoeken varianten en de (keuze voor een) voorkeursvariant gevraagd worden haar standpunt te geven om en ook verantwoording te

kunnen geven op het doelmatig en doeltreffend inzetten van middelen. Deze momenten zijn in de tabel weergegeven.

Bij het komen tot keuzes over de voorkeursvariant wordt gestreefd naar besluitvorming op basis van unanimiteit door alle partijen in het Bestuurlijk Regieteam. Het besluitvormingsproces wordt daarop ingericht. Indien besluitvorming op basis van unanimiteit over de voorkeursvariant bestuurlijk na uitvoerig afstemmen en overleg niet mogelijk blijkt en daardoor sprake is van stagnerende besluitvorming en de realisatie van de doelen van het Programma WRL (het realiseren van de gewenste waterveiligheid) voor het betrokken stroomgebied niet gerealiseerd kan worden, kan de situatie optreden dat vanuit één of meerdere partijen de noodzaak ontstaat gebruik te moeten maken van de aan de haar toekomende doorzettingsmacht. Dit betekent dat de voorkeursvariant op basis van een programma in zin de van de Omgevingswet door deze partijen wel wordt vastgesteld. Provincie Limburg en het Waterschap Limburg kunnen dan conform de Omgevingswet daarop volgend hun bevoegdheid inzetten om bepaalde cruciale onderdelen alsnog te kunnen realiseren. Daarbij valt te denken aan het inzetten van de verordening, projectbesluit of het stellen van instructieregels of het geven van een instructie.

In onderstaande tabel is uitgewerkt welke besluitvorming door welk bevoegd gezag genomen zal worden gerelateerd aan de stappen van het ontwerpsoor.

Procestap Ontwerpsoor	Inhoud besluit	Bevoegd gezag
0. Kennisgeving voornemen en participatie (Omgevingswet art. 5.47)	Voorstel kennisgeving en publicatie	Bestuurlijk Regieteam MH
	Vaststellen/publiceren	B&W, DB WL, GS
1 A. Bepalen rekenkundige uitgangspunten	Vaststellen	Bestuurlijk Regieteam MH RAT (incl. DGWB)
1 B. Opstellen uitgangspunten voor het ontwerpsoor	Vaststellen	Bestuurlijk Regieteam MH RAT (incl. DGWB)
	Voorstel Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) MER	Bestuurlijk Regieteam MH
	Vaststellen Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) MER	B&W, DB-WL, GS
	Voorstel Definitief NRD, nota van inspraak	Bestuurlijk Regieteam MH
	Vaststellen Definitief NRD, nota van inspraak	B&W, DB-WL, GS
2 Modellen en data	nvt	nvt
3 Beschrijven varianten	Bepalen aantal en scope varianten	Bestuurlijk Regieteam MH
	Bepalen aantal en scope varianten	RAT
	Sonderen aantal en scope varianten	Gemeenteraden/AB/PS/DGWB
4 Definiëren en identificeren fysieke maatregelen	Instemmen met onderzoeksopzet	Bestuurlijk Regieteam MH
5 Maatregelen deelverkenningen	Instemmen met onderzoeksopzet	Bestuurlijk Regieteam MH

6 Maatregelen kwantificeren	Instemmen vrijgeven (afgeronde) onderzoeken	Bestuurlijk Regieteam MH
7 Maatregelen toewijzen aan varianten	nvt	Nvt
8 Varianten doorrekenen	nvt	nvt
9 Maatregelen toevoegen vanuit pijler Water Bodem Sturend (2) en pijler Weerbaarheid (3)	nvt	Nvt
10 Varianten beoordelen	Vaststellen beoordeling methodiek	Bestuurlijk Regieteam MH
	Sonderen beoordelingsmethodiek	Gemeenteraden/AB/PS/DGWB
	Voorstel Concept MER	Bestuurlijk Regieteam MH
	Vaststellen Concept MER	B&W, DB-WL, GS
	Voorstel Definitief MER, nota van inspraak	Bestuurlijk Regieteam MH
	Vaststellen Definitief MER, nota van inspraak	B&W, DB-WL, GS
11 Keuze voorkeursvariant	Voorstel voorkeursvariant	Bestuurlijk Regieteam MH
	Instemmen voorstel voorkeursvariant	RAT (incl. DGWB)
	nota sonderen voorkeursvariant aan Gemeenteraden/AB/PS	B&W's, AB-WL, PS
	Sonderen voorkeursvariant	Gemeenteraden, PS
	Vaststellen Programma (art. 3.5 Ow)	B&W, GS en AB-WL
	Toekenning middelen uit WRL budget	RAT (incl. DGWB)

5.2 Ambtelijke governance (ambtelijk regieteam)

De vergaderingen en besluiten van het bestuurlijk regieteam worden ambtelijk voorbereid in het ambtelijk regieteam Maastricht Heuvelland. Hierin zitten namens de partijen van het werkgebied Maastricht Heuvelland de ambtelijke vertegenwoordigers. In het ambtelijk regieteam worden de (tussen)resultaten die vanuit het programma WRL worden voorgelegd, besproken en beoordeeld. Tevens vindt in het ambtelijk regieteam de agendavorming plaats voor het bestuurlijk regieteam. Het regieteam wordt geïnformeerd en adviseert over de uitvragen van de opdrachten. De concept resultaten van de opdrachten worden gedeeld met het regieteam en beoordeeld. Ook wordt de opzet en insteek van de scenario's in het ambtelijk regieteam voorbereid.

Het ontwerpproces heeft in de beginfase een meer technische invalshoek, waterstaatkundig en kennis gedreven. Het karakter van het proces verschuift naar uiteindelijk een beleidsmatig ruimtelijk afwegingsproces. Dit betekent dat de vertegenwoordiging in het ambtelijk regieteam hierop ook wordt ingericht dat de benodigde disciplines per vertegenwoordigende partner wisselt naar gelang de voorliggende afstemmings- en keuzevraag. Bij de start zal het team vooral bestaan uit de verantwoordelijke ambtenaren met waterbeheer in hun takenpakket. Later zullen dit ook de ambtenaren vanuit ruimtelijke ordening zijn.

5.3 Relatie werkgebied en programma WRL

5.3.1 Regionale Actietafel

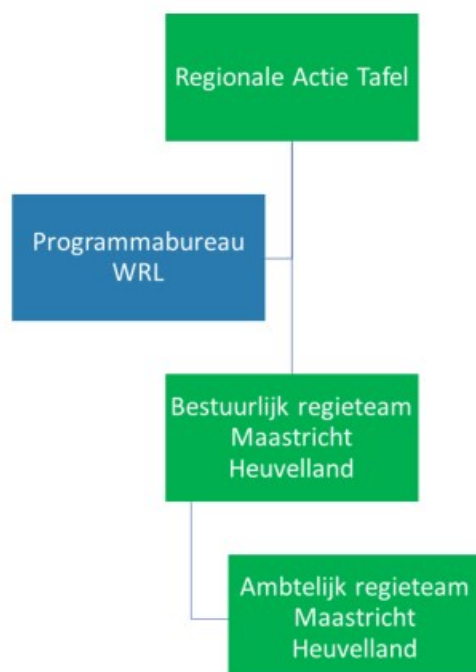
De Regionale Actietafel WRL (RAT) stuurt op de samenhang in de aanpak en de inzet van beschikbare middelen voor de totale waterveiligheidsopgave van de regionale wateren van heel Limburg.

De besluitvormende bevoegdheid van de Regionale Actietafel bestaat uit:

- De inzet van de programmamiddelen die aan het programma zijn toegewezen;
- De afweging over evenredigheid en doelmatigheid van de inzet van middelen per stroomgebied
- de programmering en de prioritering van de inhoudelijke opgaven waarop die middelen betrekking hebben;
- de communicatie en participatie rond het Programma WRL;
- het opzetten van effectieve structurele internationale samenwerking;
- Vaststellen beleidsmatige en rekenkundige uitgangspunten verkenningsfase;
- Bepalen aantal en scope te onderzoeken varianten;
- Instemmen met voorkeursvariant.
- Toekenning middelen uit WRL budget

5.3.2 *Programmamateam WRL*

Voor het doorlopen van het ontwerpspoor is het Programma WRL regisseur voor partnerorganisaties en derden. Binnen het programmamateam WRL worden langs de lijnen van de drie pijlers de diverse onderzoeken opgestart. Zij is ook uitvoerder namens de RAT voor de diverse onderzoeken. Tevens bereid het programmamateam WRL de stukken voor die ter bespreking en beoordeling in het ambtelijk regieteam en het bestuurlijk regieteam worden gegendeerd. Vanuit het programma team WRL wordt ook het secretariaat gevoerd van het bestuurlijke en ambtelijke regieteam.

6 Participatie en communicatie

De gebeurtenissen van juli 2021 hebben op de bewoners en gebruikers van het gebied een enorme impact gehad, zowel materieel als emotioneel. Voor velen was die gebeurtenis traumatisch – elke flinke bui voedt de angst dat het weer fout zal gaan. Ook zijn in dit heuvelachtige gebied de verschillen in ervaring groot. Wie ‘hoog en droog’ woont of boert, ontspringt meestal de dans. Toch zullen we het water dat boven valt daar vast moeten houden, zodat het beneden geen problemen veroorzaakt. Duidelijk is dat we iedereen nodig hebben om tot duurzame oplossingen te komen.

Het is daarom van groot belang om het proces om tot een stroomgebiedsplan te komen met de inwoners, ondernemers en eigenaren in het stroomgebied te doorlopen. Omdat de inbreng van deze partijen zorgt voor betere plannen. Maar ook om tot breed gedragen keuzes te komen.

Dit participatieplan is bedoeld als een leidraad voor de participatie en communicatie voor de verkenningsfase (fase 2) van het ontwerp spoor met als resultaat een voorkeursvariant. Het kan door nieuwe inzichten en ontwikkelingen gedurende het proces aangepast worden. Voor fase 3 (planuitwerking) en fase 4 (realisatie) wordt een nieuwe participatie- en communicatieaanpak gemaakt.

6.1 Uitgangspunten en kaders

Communicatie- en participatiestrategie

De participatie en communicatie aanpak van het werkgebied Maastricht Heuvelland volgt de algehele communicatie- en participatie strategie van het programma WRL (vastgesteld op 14 december 2023). Hierin staat dat we met een open, onderzoekende en uitnodigende houding ideeën ophalen in het gebied en een actieve dialoog hebben met de omgeving.

Hierin staat ook dat inwoners en belanghebbenden kunnen en mogen vertrouwen op de volgende vijf kernwaarden:

Kernwaarde	Toelichting
Samen	Participeren op basis van wederkerigheid met wederzijds begrip voor elkaars opvattingen, zorgen, standpunten en belangen.
Open en eerlijk	Een zichtbare open overheid, die deskundig en aanspreekbaar is en met een open houding in gesprek gaat, met oog voor de belangen van de minderheid.
Uitnodigend	Uitnodigen en de tijd nemen om met elkaar in gesprek te gaan. We investeren in proceskwaliteit, maar ook in interactie en werkvormen.
Transparant	Verwachtingen managen (waarover mag men meedenken en wat wordt er met de inbreng gedaan) en afwegingen en keuzes uitleggen.
Inclusief	Alle stakeholders de gelegenheid bieden om te participeren bij onderwerpen die hen aangaan. Dit vraagt om maatwerk en inzet van andere soorten middelen/aanpakken. Belangengroepen vertegenwoordigen niet altijd alle inwoners van een gebied.

De communicatie bij het participatieproces is omgevingsbewust en uitnodigend. Zodat mensen zich gehoord en gezien voelen en zich uitgenodigd voelen om mee te denken en mee te doen. Verder zijn belangrijke aandachtspunten: verwachtingenmanagement (helder zijn over waar men wel en niet over kan meepraten en wat er met de inbreng wordt gedaan), regelmatige communicatie,

duidelijkheid over waar men terecht kan met vragen, directe communicatie indien mogelijk en zo veel mogelijk gebruik maken van bestaande kanalen.

Tevens maken we in de gebiedscommunicatie de koppeling tussen wat de overheid doet om wateroverlast te verminderen en wat mensen zelf kunnen doen om zichzelf en hun omgeving te beschermen: dit doen wij, dit kun jij doen. Het is allebei nodig om Limburg waterveiliger te maken, want (extreme) wateroverlast is nooit helemaal te voorkomen.

Samenwerking overheden

Sinds juli 2021 gebeurt er heel veel in het gebied. Na de watercrisis kwamen er noodreparaties en herstelwerkzaamheden. Er heeft een grote studie plaatsgevonden naar de oorzaken van de gebeurtenissen. Bewoners stellen draaiboeken op om beter voorbereid te zijn. En in verschillende gemeenten in het gebied is een pilot gestart met Adviesteams Water. Ook lopen er vanuit de verschillende overheden veel ontwikkelingen en projecten om de waterveiligheid te vergroten. We willen dat de inwoners ons daarbij als één overheid ervaren en niet van het kastje naar de muur gestuurd worden. Dat vraagt om samenwerking en afstemming. We brengen daarom in kaart welke projecten en activiteiten in het gebied plaatsvinden en haken aan bij lopende processen waar mogelijk. Bijvoorbeeld door samen een bijeenkomst of infomarkt te organiseren en communicatieboodschappen op elkaar af te stemmen, zodat voor inwoners de bredere context duidelijk wordt. In Valkenburg loopt hiervoor een eerste initiatief, in samenwerking met gemeente en waterschap.

Wachtnietopwater.nl

De website wachtnietopwater.nl wordt de centrale plek waar Limburgers alle informatie kunnen vinden over wateroverlast: wat de overheid doet om wateroverlast te verminderen en wat Limburgers zelf kunnen doen. De website wordt ook de centrale plek met informatie over de ontwikkeling van stroomgebiedsplannen en het omgevingsproces (wanneer en hoe men kan meedenken). Wachtnietopwater wordt van informatiewebsite doorontwikkeld tot een interactieve website / participatieplatform.

Omgevingswet

Doordat in het ontwerpsoort aangesloten wordt op de programma – en projectenprocedure van de Omgevingswet, gelden voor het te doorlopen proces tevens de eisen die door de Omgevingswet worden gesteld aan het bieden van mogelijkheden voor participatie. Deze vormen geen verzwaaring van het proces, maar sluiten volledig aan op de gekozen ambities rondom het betrekken van belanghebbenden en inwoners bij de nadere uitwerking van het programma WRL.

De Omgevingswet stelt de volgende procedurele vormvereisten aan de wijze waarop participatie vorm gegeven wordt in het ontwerpsoort:

De projectprocedure start met de kennisgeving van voornemen en participatie. Deze kennisgeving bevat in ieder geval (art. 5.2 Ob):

- a. Een beschrijving van de opgave;
- b. Een beschrijving van de wijze waarop de verkenning zal worden uitgevoerd;
- c. De termijn waarbinnen de verkenning zal worden uitgevoerd; en
- d. Een vermelding van het bevoegde gezag.

Wat betreft het aspect participatie wordt ook ingegaan op (art. 5.3 Ob):

- a. Wie worden betrokken;
- b. Waarover worden zij betrokken;
- c. Wanneer worden zij betrokken;
- d. Wat is de rol van het bevoegd gezag en de initiatiefnemer bij het betrekken van deze partijen;
- e. Waar is aanvullende informatie beschikbaar.

De kennisgevingen zijn gericht op het informeren van eenieder dat het bevoegd gezag voornemens is een verkenning uit te voeren.

6.2 Doelen van participatie

Het doel van de participatie is om tot een breed gedragen voorkeursvariant te komen. Hiervoor wordt een zorgvuldig proces ingericht waarin belanghebbenden op meerdere momenten uitgenodigd worden om hun (gebieds)kennis, ideeën en ervaringen te delen en waarin structureel wordt gewerkt aan bewustwording en het bouwen van vertrouwen.

Specifieke doelen:

- verrijken scenario's door ophalen van gebieds- en lokale kennis en ideeën;
- belangen bij elkaar brengen;
- tijdig signaleren van meekoppelkansen;
- bevorderen solidariteit tussen bewoners/eigenaren van gebieden waar de problemen optreden en bewoners/eigenaren van gebieden waar mogelijk maatregelen nodig zijn;
- bijdragen aan begrip en draagvlak voor ingrepen in de leefomgeving, mogelijke consequenties voor ruimtelijke ordening en de systematiek van risicogestuurde normering;
- bijdragen aan bewustwording en waterweerbaarheid, omdat wateroverlast nooit helemaal te voorkomen is.

6.3 Met wie in gesprek?

Het uitgangspunt is dat een participatiegesprek relevant is voor de deelnemers. We bepalen daarom zorgvuldig met wie we waarover in gesprek willen. Aan de hand van het overzicht van stakeholders (zie bijlage) en hun rol in het participatieproces (meeweten, meedenken, meewerken, meebeslissen), zijn de stakeholders ingedeeld in drie groepen:

1. Partners WRL
2. Belangenorganisaties en georganiseerde grondeigenaren
3. Bewoners

6.3.1 Partners WRL

Dit zijn de Provincie Limburg, Waterschap Limburg en de gemeenten Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Voerendaal. Zij zijn mede-eigenaar van het proces en hebben een rol in de besluitvorming. (zie hoofdstuk 5 Governance).

Binnen de partnerorganisaties spelen verschillende partijen een rol in het proces:

- Portefeuillehouders water en ruimte: zij vormen samen het bestuurlijk regieteam. Zij worden in een regulier overleg geïnformeerd over de voortgang.
- Colleges van B&W, DB, GS: het bestuurlijk regieteam kiest gezamenlijk het voorkeursvariant. Deze keuze moet bekrachtigd worden door de dagelijkse besturen van de eigen organisaties. De

besturen worden vroegtijdig in het proces meegenomen en zij krijgen een passende rol in het lokale gesprek over de scenario's (bijvoorbeeld bij lokale bijeenkomsten/infomarkten).

- Gemeenteraden, AB, PS: zij moeten afzonderlijk besluiten over de voorkeursvariant die kaderstellend is voor verdere ruimtelijke besluitvorming. Op diverse momenten in het proces worden zij geïnformeerd en worden te maken keuzes sonderend voorgelegd.
- Beleidsambtenaren water en RO: zij leveren kennis en expertise. De beleidsambtenaren water werken mee in het ambtelijk regioteam. Daarnaast worden beleidsambtenaren gevraagd om mee te denken op relevante momenten in het proces.

6.3.2 *Belangenorganisaties en georganiseerde (grond)eigenaren*

Deze partijen kunnen kennis inbrengen over het gebied en meedenken op systeem- en gebiedsniveau. Zij worden uitgenodigd om mee te werken (adviserend) in een begeleidingsgroep die kort op het ontwerpproces komt te staan. De belangen van de deelnemende partijen lopen uiteen. De begeleidingsgroep heeft daarom ook als doel om belangen bij elkaar te brengen en gezamenlijk tot oplossingen te komen met een breed draagvlak.

De begeleidingsgroep krijgt een rol in vrijwel alle stappen in de verkenningsfase zoals meewerken aan de opzet van onderzoeken, reflectie op onderzoeksresultaten, meewerken aan de definiëring van scenario's, de afwegingsmethodiek en het optimaliseren van de scenario's. Hiervoor wordt een vaste structuur ingericht en bij de stappen in het proces passende werkvormen ingezet, zoals werkateliers, gebiedsbezoeken, advies van onafhankelijk deskundigen, etc. Onder leiding van een onafhankelijke voorzitter geeft de groep hier zelf invulling aan.

De leden van de begeleidingsgroep hebben ook een rol in het informeren en consulteren van hun achterban. Ze worden hierin gefaciliteerd door WRL, bijvoorbeeld met berichten voor nieuwsbrief en website.

Een voorstel voor de samenstelling van de begeleidingsgroep wordt op basis van de nog uit te voeren stakeholderanalyse opgesteld en voorgelegd aan de bestuurlijke tafel. Hier hoort ook een aanpak bij hoe partijen die niet deelnemen in de begeleidingsgroep in het proces meegenomen worden.

6.3.3 *Gebruikers van het stroomgebied*

Hiermee bedoelen we bewoners, bedrijven, instellingen, agrariërs, toeristische bedrijven, verenigingen (sport, cultuur). Zij krijgen op lokaal niveau bij verschillende stappen in het proces de gelegenheid om hun ideeën, wensen en zorgen te delen. Uitgangspunt hierbij is dat gebruikers met een direct belang in het project-/onderzoekgebied uitgenodigd worden om inbreng te geven. De overige gebruikers van het stroomgebied worden geïnformeerd. Informatie over het proces en de voortgang wordt afgestemd op de betreffende locatie/gemeente.

Er wordt een gevarieerd pakket aan gespreksvormen en middelen ingezet, afgestemd op verschillende behoeftes. Hierbij wordt ook gekeken naar de aansluiting bij de verschillende leefstijlprofielen opgesteld door Ons Water, zodat we een brede groep bereiken.

Hoe deze middelen ingezet gaan worden per gemeente, wordt maatwerk. We sluiten hierbij aan bij de specifieke situatie per gemeente: welke gebieden zijn relevant voor bepaalde onderzoeken, wat is de impact van maatregelen in een gemeente/gebied, welke emoties en ervaringen leven er, lopen er projecten waar we bij kunnen aansluiten, welke belangenvertegenwoordigers of sleutelfiguren

kunnen meewerken, etc. Ook kijken we welke leefstijlen in een gebied dominant zijn, zodat de aanpak daar ook op afgestemd kan worden.

Bij de lokale aanpak wordt ook de koppeling gemaakt met activiteiten en campagnes vanuit pijler 3, zodat mensen ook geïnformeerd en geholpen worden om zich beter voor te bereiden en te beschermen. Dit is relevant voor iedereen die in een risicogebied woont.

6.4 Aanpak in vijf participatierondes

In hoofdstuk 3 staan de stappen binnen de verkenningsfase beschreven. Om de verschillende partijen in deze stappen te betrekken, delen we het participatieproces in in vijf rondes.

1. Brede informatieronde en uitgangspunten

We starten de verkenning met een brede informatieronde om alle stakeholders mee te nemen in het proces om tot een voorkeursvariant te komen. Zodat er een gedeeld beeld ontstaat van de opgave en de aanpak en alle relevante belangen en aandachtspunten op tafel kunnen komen. Informeren gaat onder meer via een projectpagina op de website wachtnietopwater.nl, publicaties voor kanalen van de partners, een animatie/infographic en een pagina in de lokale bladen. Voor bewoners worden laagdrempelige informatiebijeenkomsten georganiseerd op diverse locaties, in samenwerking met de partnerorganisaties. De bijeenkomsten zijn toegankelijk voor iedereen. We kiezen voor plekken waar mensen gemakkelijk naartoe komen (sportclub, scholen, buurthuis) en verschillende tijdstippen (zowel overdag als 's avonds en/of in een weekend). Hoewel de nadruk ligt op informeren, is er uiteraard ook ruimte voor dialoog en inbreng van zaken waarmee we rekening moeten houden. Er kan bijvoorbeeld input worden opgehaald voor de mogelijke scenario's. In deze informatieronde maken we ook inzichtelijk op welke wijze en wanneer we diverse partijen betrekken gedurende de verkenning. Naast informeren over de gebiedsaanpak, worden de bijeenkomsten ook ingezet voor verhogen bewustzijn en weerbaarheid. Bijvoorbeeld met demo's van maatregelen om je huis te beschermen.

Voor de begeleidingsgroep vindt een startbijeenkomst plaats om het proces te bespreken en samenwerkingsafspraken te maken. Tevens worden de rekenkundige en beleidsmatige uitgangspunten getoetst bij deze groep.

Gemeenteraden en algemeen besturen worden geïnformeerd middels (gezamenlijke) bijeenkomsten.

2. Mogelijke scenario's

Voor het stroomgebied worden enkele duidelijk te onderscheiden scenario's opgesteld. In deze ronde zoeken we naar oplossingsrichtingen voor mogelijke scenario's en ideeën welke kenmerkscores gehanteerd kunnen worden om de scenario's te vullen met maatregelen. De begeleidingsgroep wordt gevraagd om hier tijdens werksessies over mee te denken. Input vanuit inwoners voor de mogelijke scenario's is opgehaald in stap 1.

De mogelijke scenario's worden sonderend aan de algemeen besturen voorgelegd. Hiervoor worden een (gezamenlijke) bijeenkomsten georganiseerd met zowel ruimte voor uitleg als dialoog.

3. Deelverkenningen maatregelen

In deelstudies wordt voor vijf verschillende type fysieke maatregelen in kaart gebracht waar

deze gerealiseerd kunnen worden en wat de afzonderlijke bijdrage is aan de wateropgave. Daarnaast vinden verschillende pre-verkenningen voor een aantal maatregel-typen plaats. Aan de begeleidingsgroep wordt gevraagd om mee te denken over de onderzoeksvragen en te reflecteren op de onderzoeksresultaten aan de hand van een samenvatting met de onderzoeksresultaten.

Per onderzoek komt een aanpak op maat om bewoners te informeren en in de gelegenheid te stellen om gebiedskennis en ideeën te delen. Dit hangt o.a. af van de impact van de maatregel op de leefomgeving, het onderzoeksgebied en de complexiteit van de onderzoeken. Een idee is om een beperkte groep bewoners met specifieke gebiedskennis uit te nodigen voor een werkatelier. Bijvoorbeeld vrijwilligers bij natuurverenigingen en heemkundekringen.

Daarnaast worden bewoners van het onderzoeksgebied geïnformeerd over de start van het onderzoek waarbij zij eventueel in de gelegenheid worden gesteld om via mail of een formulier op de website hun inbreng mee te geven voor het onderzoek. De resultaten van het onderzoek worden gedeeld via een bijeenkomst en/of de website en publicaties via de gemeentelijke kanalen.

Tevens is er een brede informerende lijn om de scenario's en type maatregelen uit te leggen: wat is het, wat is het effect, wat zijn dilemma's, etc. Hiervoor worden locatiebezoeken/wandelingen georganiseerd en een serie verhalen gemaakt (zie paragraaf 6.5).

In bijlage 3 zijn deze vijf participatie stappen verder uitgewerkt gekoppeld aan de processtappen van het ontwerpsoor.

4. Opzetten beoordelingssystematiek scenario's

Nadat de scenario's zijn gevuld aan de hand de kenmerkscores, start een iteratief proces om de scenario's te optimaliseren. Dit is een intern proces zonder participatie. Na de optimalisatie worden de scenario's gewogen op drie punten: het veiligheidseffect, de kosten en de impact op de omgeving. Hiervoor wordt een beoordelingssystematiek ontwikkeld. Bij inwoners wordt hiervoor input opgehaald aan de hand van stellingen. Hiermee maken we de dilemma's inzichtelijk en halen we op wat inwoners belangrijk vinden. Offline via een stellingenbord in het gemeentehuis en online via een raadpleging op de website. De serie verhalen loopt door en kan ingezet worden om specifieke vragen en dilemma's aan de orde te stellen.

5. Besluit voorkeursvariant

De besturen van de partners moeten een besluit nemen over de voorkeursvariant. Hiervoor zijn de scenario's op uniforme wijze gewogen met behulp van de beoordelingsmethodiek. Voordat het voorkeursvariant ter besluitvorming wordt voorgelegd, krijgen de besturen in bijeenkomsten toelichting op de scenario's en de weging op de drie punten.

Na besluitvorming volgt een brede informatieronde over het gekozen scenario en het vervolg. Ook is er een zienswijze mogelijk op het conceptplan-MER.

6.5 Communicatie

6.5.1 Communicatiedoelen

De communicatie in het werkgebied dient meerdere doelen:

- Bouwen aan begrip en draagvlak voor proces en keuzes
- Verhogen bewustwording en weerbaarheid
- Ondersteunen van het participatieproces (uitleggen, uitnodigen, terugkoppelen, voortgang)

Bouwen aan begrip en draagvlak

Grote delen van het gebied Maastricht-Heuvelland zijn zwaar getroffen in juli 2021. Er is weinig vertrouwen in de overheid, onder andere doordat mensen niet tijdig zijn gewaarschuwd en doordat er beloften over schadeafhandeling zijn gedaan die niet helemaal zijn nagekomen. Veel inwoners van het gebied, zeker inwoners die zelf getroffen werden, willen dat ‘de overheid’ snel actie onderneemt en vinden het te lang duren voordat er iets gebeurt. Zij maken zich bij iedere hevige regenbui zorgen.

Het is daarom belangrijk om iedereen in de omgeving vanaf het begin mee te nemen in het proces om te bouwen aan begrip en vertrouwen. Hiermee maken we zichtbaar dat de overheid werkt aan een oplossing voor de lange termijn. Uitleg dat de opgave groot en complex is, is nodig om verwachtingen te managen. Ook uitleg hoe het proces verloopt, wanneer men wat kan verwachten en hoe en waarover men kan meedenken. Hier hoort ook een heldere uitleg bij over formele inspraak. Burgers weten vaak niet hoe dit werkt.

Verhogen bewustwording en weerbaarheid

Tegelijkertijd moeten inwoners weten dat wateroverlast nooit helemaal is te voorkomen. Dit vraagt om actie van inwoners, ook voor de tussentijd totdat de maatregelen daadwerkelijk uitgevoerd zijn. Veel inwoners zijn zich (nog) niet bewust van het risico op wateroverlast in hun directe omgeving en onvoldoende voorbereid op een mogelijke noodsituatie. Dit blijkt ook uit een 0-meting die in februari 2023 door WRL is uitgevoerd. Vanuit pijler 3 worden campagnes en middelen ontwikkeld om bewustzijn te verhogen en inwoners te helpen om zich beter voor te bereiden. In de communicatie over het stroomgebiedsplan nemen we mee dat er altijd een risico op wateroverlast blijft en bieden we handelingsperspectief. Hiervoor maken we gebruik van de middelen die in pijler 3 ontwikkeld worden.

Ondersteunen van het participatieproces

Dit gaat over uitleggen van het proces, uitnodigen om deel te nemen aan participatie, terugkoppelen en communicatie over de voortgang. We gaan zorgvuldig om met de inbreng van partijen en koppelen altijd terug wat er met de inbreng is gedaan. We zorgen dat we het hele proces ‘in beeld’ blijven, ook als er geen nieuws is. Dat doen we bijvoorbeeld door een serie verhalen, een gebiedsnieuwsbrief en publicaties in de lokale bladen en via kanalen van de partners. Op de website wachtnietopwater.nl worden projectpagina’s ingericht waar het hele proces te volgen is.

6.5.2 Communicatiemiddelen

We zetten een mix aan offline en online middelen in voor een breed bereik. We stemmen soort middel en de tone of voice af op de leefstijlprofielen in het onderzoeksgebied (op wijkniveau is te zien welke leefstijl dominant is).

- Kernboodschap stroomgebiedsplan: helpt iedereen in het project om eenduidig uit te leggen waar het project over gaat. Het is ook belangrijk dat de kernboodschap aansluit bij de leefwereld van de ontvanger. Er zijn daarom wellicht meerdere varianten van de kernboodschap nodig.

- Redeneerlijnen voor de belangrijkste issues. Deze helpen bij de gesprekken met stakeholders en zijn ook een goede basis voor woordvoeringslijnen. Opbouw van de redeneerlijn: waar staan we voor? Waar gaan we voor? Welke belangen worden geraakt? Hoe gaan we daar mee om? Denk aan een redeneerlijn voor (risicogerichte) normering en systeemsolidariteit.
- Projectpagina's op website wacht niet op water.nl. Met onder andere een tijdlijn waarop de stappen en de voortgang te zien is, informatie over bijeenkomsten, terugkoppeling van participatiemomenten, mogelijkheid voor online raadpleging (zoals vragenlijst, reageren op stellingen), contactpagina (hoe en aan wie kan men vragen stellen).
- Q&A's ter voorbereiding van bijeenkomsten en publicatie op de website
- Animaties om de complexe opgave en het proces uit te leggen. Te publiceren op website en te gebruiken tijdens bijeenkomsten. Een afgeleide infovisual kan gebruikt worden voor publicatie in lokale bladen.
- Materialen voor bijeenkomsten, zoals een presentatie, banners, posters
- Format voor uitnodigingen
- Nieuwsberichten voor kanalen van gemeenten en nieuwsbrief WRL
- Gebiedsnieuwsbrief: online nieuwsbrief. Eventueel printversie om gericht in een gebied/buurt te verspreiden.
- Persberichten en persgesprekken aan de hand van mijlpalen en besluiten.
- Storytelling: serie verhalen om de scenario's en type maatregelen uit te leggen en om vragen en dilemma's aan de orde te stellen. Om ingewikkelde thema's op een eenvoudige en luchtige manier uit te leggen. Er kunnen verschillende contentvormen en kanalen gebruikt worden om de verhalen te delen, zoals publicatie op de website, in lokale bladen, video, etc.

In een contact- en communicatiekalender komt een overzicht wat we gaan doen, wanneer en voor wie. Hierin worden ook mediamomenten meegenomen.

6.6 Afzender

WRL is als initiatiefnemer afzender van participatie en communicatie. Het is hierbij duidelijk dat WRL communiceert namens/samen met de partners (provincie, waterschap, gemeenten).

Het kan ook een keuze zijn om voor specifieke activiteiten een andere afzender te kiezen. Bijvoorbeeld een bijeenkomst waarvoor een actiegroep of belangenvereniging hun achterban uitnodigt.

6.7 Samenvatting participatie en communicatie

Ronde	Waarom en waarover in gesprek	(Gespreks)vorm	Gebieds-communicatie (doorlopend)
Brede informatieronde en uitgangspunten	<ul style="list-style-type: none"> - Gedeeld beeld en bewustwording - Toets op uitgangspunten 	<ul style="list-style-type: none"> - Startbijeenkomst begeleidingsgroep - Lokale informatiebijeenkomsten - (gezamenlijke) informatiebijeenkomsten voor algemeen besturen 	<ul style="list-style-type: none"> - Website - Publicaties via kanalen partners - Animaties en infographics - Pagina in lokale bladen - Materialen voor bijeenkomsten
Mogelijke scenario's	Ideeën ophalen voor oplossingsrichtingen en kenmerkscores	<ul style="list-style-type: none"> - Werksessie begeleidingsgroep 	

		- Sonderende bijeenkomsten voor algemeen besturen	- Serie verhalen (video en print) om scenario's en type maatregelen uit te leggen - Gebieds-nieuwsbrief - Persberichten en persgesprekken
Deelverkenningen	Kwaliteit verbeteren door kennis en ideeën op te halen	- Werksessies begeleidingsgroep - Werkateliers met specifieke groepen - Inbreng mogelijk via mail of webformulier voor bewoners onderzoeksgebied - Informeren over resultaten in bijeenkomst en/of publicaties - Locatiebezoeken/wandelingen	
Opzetten beoordelingssystematiek	- Kwaliteit scenario's verbeteren - Begrip voor invulling scenario's	- Werksessies begeleidingsgroep - Raadpleging aan de hand van stellingen	
Besluit voorkeursvariant	Begrip voor gemaakte keuzes	- Toelichting aan besturen (bijeenkomsten, video's) - Brede informatievoorziening: bijeenkomsten, publicaties	

7 Projectbeheersing

7.1 Het tijdpad om te komen tot een stroomgebiedsplan

In deze paragraaf is een planning van de op te leveren producten en af te ronden stappen opgenomen voor het ontwerpsoor van de Geul en voor de andere stroomgebieden in het plangebied Maastricht-Heuvelland. Het betreft een kwartaalplanning op hoofdlijnen op basis van een eerste grove inschatting.

Ten opzichte van het opbouwplan is het inzicht ontstaan dat tevens de procedure van een plan-MER doorlopen dient te worden. Consequentie daarvan is dat de oorspronkelijke planning een langere doorlooptijd zal moeten krijgen. Daarnaast is voor de uit te voeren onderzoeken een actuele planning gemaakt. Doordat deze onderzoeken en het beschikbaar krijgen van het rekenmodel onderdeel uitmaken van het kritisch pad van de planning is sprake van een langere doorlooptijd dan in het opbouwplan is vermeld.

Het beeld van de planning laat nu zien dat in het derde kwartaal van 2027 het totale proces zijn beslag kan krijgen.

Figuur 2 Planning ontwerpsoor Geul

De planning is op hoofdlijnen en gaat uit van dit op moment zo realistisch mogelijk in te schatten doorlooptijden.

Dit resulteert in de volgende mijlpalenplanning:

Mijlpaal	Planning gereed
Kennisgeving Omgevingswet	Oktober 2024
Vaststellen uitgangspunten ontwerpsoor (incl. NRD)	December 2024
Modellen data op orde	Augustus 2025
Definiëren varianten	September 2025

Onderzoek type maatregelen & deelverkenningen	December 2025
Doorrekenen varianten	April 2027
Beoordelen varianten (incl. ontwerp en def. MER-nota)	Augustus 2027
Keuze besluit voorkeursvariant	November 2027

7.2 De benodigde menskracht

Voor de organisatie van de overleggen in het werkgebied en de organisatie van het ontwerp spoor is binnen het programmateam van WRL een werkgebiedstrekker ingevuld (zal worden). Daarnaast zal vanuit het programma WRL een omgevingsmanager voor het werkgebied ingevuld worden. In een later stadium zal ook bekeken worden of de ondersteuning op communicatievlak centraal vanuit het programma voldoende is voor het ontwikkelen van communicatiemiddelen en organisatie van bijeenkomsten en andere participatiemiddelen of dat specifiek voor het werkgebied een communicatiemedewerker ingevuld zal moeten worden.

Voor de vergaderingen en het organiseren van bijeenkomsten zal projectondersteuning vanuit het programma WRL worden geleverd.

Het bestuurlijke en het ambtelijke regieteam worden vanuit het programmabureau van WRL ondersteund. De overleggen worden vanuit het programma bureau van WRL ingepland en georganiseerd evenals het opstellen van agenda's, de verzending van agendastukken en de verslaglegging. Van de deelnemende partijen wordt verwacht dat zij inbreng leveren op de voorgelegde stukken en meewerken aan de organisatie van het omgevingsproces.

Overzicht bemensing werkgebied Maastricht-Heuvelland:

Functie/rol	Omvang	Combinatie met rol/functie binnen WRL
Werkgebiedmanager	1,0 fte	Tot mei 2024 combineren met rol deelprogrammamanager pijler 2
Senior omgevingsmanager MH	1,0 fte	Vanaf mei dient deze functie nieuw te worden ingevuld
Communicatiemedewerker werkgebied MH	0,5 fte	Vooralsnog combineren vanuit centrale medewerker communicatie WRL ??
Projectondersteuner	0,3 fte	Te combineren met projectondersteuner vanuit programma WRL
Projectcontrolbeheersing	0,1 fte	Combineren met medewerker programma beheersing WRL
Technisch management vanuit pijler 1		Diverse projectleiders voor het uitvoeren van de genoemde inhoudelijke onderzoeken
Projectleider naturebased	0,7 fte	
Projectleider België	0,7 fte	
Projectleider Civieltechniek	2,0 fte	
Junior projectleider hydroloog	0,8 fte	

Junior projectleider hydraulica	1,0 fte	
Technisch management vanuit pijler 2 Coördinator producten pijler 2 WRL	0,2 fte	Input vanuit coördinator pijler 2
Technisch management pijler 3 Projectleider Adviesteams Water	0,2 fte	Input vanuit deelprogramma-manager pijler 3 en projectleider ATW
Omgevingswet jurist	0,5 fte	Vanuit host Provincie Limburg invullen?

Van de deelnemende overheden wordt gevraagd een bestuurlijke en ambtelijke vertegenwoordiging in respectievelijk het Bestuurlijk Regieteam en Ambtelijk Regieteam Maastricht Heuvelland af te vaardigen.

De daarmee samenhangende tijdsbesteding (deelname aan het ambtelijk regieteam en het coördineren van de inbreng vanuit de eigen organisatie hangt sterk af van de complexiteit die speelt op het eigen grondgebied van de afzonderlijke gemeenten en of met de andere taken van de deelnemende overheidspartners. Voor het Waterschap is naast deelname aan het ambtelijk regieteam capaciteit nodig om de inhoudelijke onderzoeken en de doorontwikkeling van de rekenmodellen te kunnen begeleiden c.q. te kunnen uitvoeren.

Per gemeente wordt ingeschat dat gemiddeld tussen de 1 á 0,5 dag per week aan capaciteit benodigd is om de gevraagde rol en betrokkenheid te kunnen invullen.

Voor het Waterschap betekent de inhoudelijke betrokkenheid bij de onderzoeken en modelontwikkeling grosso modo een inzet van 1,5 fte.

7.3 Marktbenadering

Ten aanzien van de marktbenadering gaat het voor dit plan om de inkoop en contractering van marktpartijen voor de uitvoering van de in deze verkenning opgenomen (deel) onderzoeken. De onderzoeken zullen vanuit de programma-middelen van WRL worden bekostigd. De te volgen inkoop- en contracteringstrategie voor de realisatiefase zal in het stroomgebiedsplan worden uitgewerkt en nadrukkelijk met de voor de betreffende onderdelen in beeld zijnde partnerorganisatie voor de uitvoering samen worden opgesteld.

De voor de verkenningsfase benodigde diensten, leveringen, onderzoeken en werken worden via de host-organisatie, de Provincie Limburg, aanbesteed volgens de Aanbestedingswet, het eigen inkoopbeleid en de algemene voorwaarden van de Provincie Limburg .

7.4 Raming en financiering

Voor het werkgebied zijn op dit moment alleen voor de onderzoeksfase van het ontwerpsoor van het stroomgebied van de Geul budgetten geraamd in de begroting van WRL.

Bij het vaststellen van de voorkeursvariant is pas aan de orde welk budget nodig is voor de realisatie van het betreffende scenario en vindt ook pas besluitvorming daarover plaats.

De begroting van WRL heeft voor de verkenningsfase van het werkgebied Maastricht-Heuvelland enkele kostenposten opgenomen. Deze zijn begroot voor de jaren 2024 en 2025.

Voor veel van de onderzoekskosten zal gelden dat deze reeds in 2024 zullen worden verplicht.

Kostenpost	Bedrag
Onderzoek maatregelen	€1.250.000
Modelleren	€ 350.000
MER-rapport	€ 150.000
Communicatie	€ 175.000
Onvoorzien	€ 240.000
Totaal	€ 2.165.000

Bedragen gebaseerd op de begroting WRL voor 2024 en 2025 (incl. btw)

De genoemde kosten voor onderzoeken van de plan-MER-procedure is gebaseerd op vergelijkbare trajecten (LPLG).

Daarnaast zijn in de algehele begroting voor WRL voor de komende drie jaar middelen opgenomen voor communicatie doeleinden. Deze zullen voor een deel via het werkgebiedsproces concreet gemaakt worden.

Globaal wordt aangenomen dat van de voor WRL als geheel geraamde budgetten ¼ deel in het werkgebied Maastricht-Heuvelland zullen worden benut.

7.5 Risicomanagement

De risico's en het risicomanagement zullen vanuit de RISMAN-methode worden benaderd.

Per fase van het ontwerpsoor worden de volgende stappen doorlopen:

1. Risico-inventarisatie
2. Kwantificeren en analyseren van risico's
3. Formuleren beheersmaatregelen
4. Monitoren en evalueren

In dit werkgebiedsplan zullen de risico's die zich kunnen voordoen voor de verkenningsfase worden benoemd. De risico's die in de uitvoeringsfase kunnen optreden zullen voorafgaand aan het starten van de uitvoeringsfase worden geanalyseerd en van beheersmaatregelen worden voorzien.

Risico wordt gedefinieerd als het effect van onzekerheid op het behalen van doelstellingen.

Hieronder wordt een eerste risicotabel gegeven van de belangrijkste risico's voor de verkenningsfase.

Aan de hand van deze risicotabel zal een risicobewakingsoverzicht ten behoeve van het bestuurlijk regieteam worden bijgehouden.

Nr.	Risico	Impact	Beheersmaatregel	Stand van zaken
1.	Wegvallen / ontbreken bestuurlijk draagvlak integrale systeem oplossing (bron tot monding)	<ul style="list-style-type: none"> • niet (voldoende) werkende maatregelen; • ondoelmatige inzet middelen 	<ul style="list-style-type: none"> • Gezamenlijke besluitvorming overheden; • afspraken over betrokkenheid, verantwoordelijkheid in werkgebiedsplan; • Colleges en raden (incl. AB en PS) tijdig meenemen en in positie brengen; • Verkenningsfase aan de hand van varianten bestuurlijk voorbereiden; 	In dit werkgebiedsplan zijn in hoofdstuk 3, 4 en 5 de voorwaarden beschreven hoe het proces en de keuze voor een integrale voorkeursvariant bestuurlijk en procedureel geborgd zullen

			<ul style="list-style-type: none"> • Gezamenlijke raadsbijeenkomsten om (water)stroomrelaties te duiden 	worden. Voordat het proces start zullen de bestuurlijk intentie daarover naar elkaar worden uitgesproken .
2.	Onvoldoende betrokkenheid omgeving bij ontwerpproces, ontbreken draagvlak voor aanpak en doorlooptijd	<ul style="list-style-type: none"> • Weerstand tegen voorgestelde maatregelen • Sterke roep om geïsoleerde of eenzijdige maatregelen die een systeem-oplossing bemoeilijken 	<ul style="list-style-type: none"> • Open participatief planproces opzetten; • Goede communicatie en informatie over opzet en (te maken) keuzes; • Inbreng vanuit stakeholders tijdig betrekken • Korte termijn kansen met no of less regret uitvoeren (kansenbrigade) 	In hoofdstuk 6 is de participatie aanpak verder uitgewerkt. Dit moet gaan voorzien in het goed organiseren van de noodzakelijke betrokkenheid van de bij dit proces relevante stakeholders
3.	<ul style="list-style-type: none"> • Onvoldoende inzicht in impact maatregelen; • Niet voldoende informatie om maatregelen door te kunnen rekenen in model; • Onvoldoende informatie om maatregel te kunnen beoordelen op (milieu)aspecten • Vanwege te beperkt onderzoek onzekerheid of vervolg-besluiten juridisch stand kunnen houden 	<ul style="list-style-type: none"> • Tussentijdse complicaties m.b.t de onderzoeken zullen tot vertraging van de overall planning leiden • Uitbreiden van onderzoeken zal leiden tot verhoging van kosten • Juridische tekortkomingen om besluitvorming te kunnen motiveren 	<ul style="list-style-type: none"> • Keuzes uitbreiden onderzoeken voorleggen aan Bestuurlijk regieteam en RAT; • Bijstellingen planning voorleggen aan (bestuurlijke) opdrachtgevers • Een gedetailleerd voortgangsbewakingsstelsel opzetten om de voortgang van de onderzoeken te volgen en bij te kunnen sturen • Er zal met een post onvoorzien gerekend worden. Tegenvallers worden allereerst hieruit betaald • PlanMER procedure geeft waarborgen voor kwaliteit van onderzoek • Onafhankelijke klankbordgroep van WRL kan kwaliteit van onderzoek borgen 	Er is een detail planning opgesteld voor de verkenningsfase van de Geul. Hierin is de beste beschikbare inschatting gemaakt van de doorlooptijd van de verschillende onderzoeken. In de budgetten voor het werkgebied wordt een post onvoorzien opgenomen Het ontwerp-spoor zal tevens via een plan-mer procedure gaan verlopen.
4	Keuzes bij andere grote programma die nadelig zijn voor de opgave van	De uitvoering wordt bemoeilijkt of duurder	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt periodiek afgestemd met andere programma inde fysieke 	Vanuit WRL wordt tweejaarlijks de

	WRL (zoals uitkoopregeling veehouderij die areaal grasland doet afnemen)		leefomgeving over te maken keuzes	zgn. belangenfoto opgesteld om de keuzes en de keuzemomenten in beeld te brengen.
5.	Niet tijdig kunnen bemensen van projectteam (w.o. projectleiders pijler 1, omgevingsmanagement en communicatie)	Vertraging van het ontwerpproces	<ul style="list-style-type: none"> • Aan de voorkant reële inschatting van de procesplanning opstellen • Met de partner-organisaties aanvullende afspraken maken over bemensing van het programma WRL 	Er is een detail planning opgesteld voor de verkenningsfase van de Geul. Hierin is rekening gehouden met het per 1 mei beschikbaar zijn van de benodigde projectleiders en overige functies. Latere invulling zal leiden tot directe uitloop van deze planning
6.				

BIJLAGE 1 Plan-m.e.r.

In deze bijlage wordt nader ingegaan op de relatie van het ontwerpsoor en de plan-m.e.r. procedure voor de stroomgebiedsplannen c.q. de voorkeursvarianten die per stroomgebied bij het programma WRL worden opgesteld.

Kader en uitgangspunten

- Aan de hand van het ontwerpsoor WRL wordt gewerkt aan integrale systeem oplossing voor het verhogen van de waterveiligheid en verminderen van wateroverlast per stroomgebied.
- Participatieve totstandkoming wordt belangrijk gevonden en vindt plaats aan de hand van overlegtafels/gebiedsprocessen;
- De gekozen voorkeursvariant in samenhang met het stroomgebiedsplan heeft het karakter van een programma en zal kaderstellend zijn voor verdere ruimtelijke besluitvorming, waaronder naar alle waarschijnlijkheid project-m.e.r.-(-beoordelings)plichtige besluiten (art. 16.36 Ow). Dit maakt dat de voorkeursvariant en het stroomgebiedsplan waarschijnlijk m.e.r.-plichtig zijn. In het kader van de voorbereiding moet derhalve op grond van de Omgevingswet een Plan-m.e.r. worden opgesteld;
- De voorkeursvariant en het stroomgebiedsplan kunnen niet eerder worden vastgesteld dan tezamen met een Plan-m.e.r. en de resultaten van de M.e.r.-studie zijn vertaald in de voorkeursvariant;
- Van de drie meest urgente stroomgebieden is een watersysteemanalyse opgesteld (Deltares januari 2022) Deze watersysteemanalyse bevat een beschrijving van de globale verkenning van de opgave en de beoogde aanpak van brongerichte maatregelen, natuurlijke berging, civieltechnische berging, opheffen hydraulische knelpunten en aanleg waterveiligheidsvoorzieningen;
- De watersysteemanalyse benoemt de verschillende maatregelen die mogelijk te treffen zijn en die zullen bijdragen aan het halen van de doelen, maar beschrijft geen te maken combinaties van maatregelen en/of de prioritering tussen de verschillende maatregelen of hoeveel welke maatregel aan welk doel bijdraagt;
- Hiervoor vindt per stroomgebied een verkenning van de mogelijke oplossingsrichtingen vanuit het perspectief van een integrale watersysteem oplossing plaats;
- De m.e.r.-studie vindt, gezien de tijd, waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk parallel plaats met deze verkenningfase. De mogelijkheden zullen te zijner met de opdrachtnemers onderzocht moeten worden;
- De m.e.r.-studie brengt integraal de omgevingseffecten in beeld, zowel positief als negatief en in onderlinge samenhang, op basis van de pakketten zoals deze in de verkenningfase worden onderzocht. Dit zijn de effecten op het gebied van de bodem, water⁵, lucht, geluid, veiligheid, landschap, natuur, cultuurhistorie, gezondheid, klimaat en grondstoffengebruik;
- Naast de effecten zullen indicatoren moeten worden benoemd (o.a. op basis van het 'Rad van de Leefomgeving', maar ook bijv. op basis van politieke keuzes die gemaakt worden), waarmee tot keuzes wordt gekomen, wegingsfactoren. De keuzes kunnen zowel gebiedsgericht zijn (structurerende keuzes) maar ook in relatie tot de doelen gemaakt moeten worden (doelbereik). Het is daarom belangrijk dat vanuit de doelen onderscheid wordt gemaakt in harde en zachte doelen;
- De m.e.r.-studie brengt ook mogelijke alternatieven om de doelen te bereiken in beeld en onderzoekt de maatregelenpakketten op effecten en doelbereik;

⁵ Via de plan-MER zal ook in beeld gebracht moeten worden wat de effecten zijn op de waterkwaliteit van verschillende type maatregelen bijvoorbeeld als berging van water leidt tot ophoping van vervuild slib..

- De m.e.r.-studie heeft tot doel dat de milieueffecten en de alternatieven op een volwaardig worden meegenomen bij de besluitvorming (vaststelling van de voorkeursvariant en stroomgebiedsplan);

Conclusies

1. De voorkeursvariant van een stroomgebied en het daar op volgende stroomgebiedsplan is op te vatten als een Programma onder de Omgevingswet en zal *kaderstellend* zijn voor verdere ruimtelijke besluitvorming, waaronder naar alle waarschijnlijkheid project-m.e.r.(-beoordelings)plichtige besluiten, daaruit volgt dat een Plan-m.e.r. verplicht is;
2. De voorkeursvariant en het stroomgebiedsplan kan niet eerder worden vastgesteld dan tezamen met een Plan-m.e.r. en de resultaten van de m.e.r.-studie zijn vertaald in het stroomgebiedsplan;
3. De m.e.r.-studie brengt de omgevingseffecten in onderlinge samenhang in beeld van de per stroomgebied te onderscheiden scenario's (varianten). Dit zijn de effecten op het gebied van de bodem, water, lucht, geluid, veiligheid, landschap, natuur, cultuurhistorie, gezondheid, klimaat en grondstoffengebruik;
4. Naast de effecten zullen ook de indicatoren moeten worden benoemd (o.a. op basis van het 'Rad van de Leefomgeving', maar ook bijv. op basis van politieke keuzes die gemaakt worden), waarmee tot keuzes wordt gekomen, wegingsfactoren;
5. Risico of de markt (bureau of consortium van bureaus dat de m.e.r.-studie zal uitvoeren) op dit moment deze uitvraag zal oppakken/kan oppakken, gezien de overspannen vraag en aanbod in de markt en welke condities daarbij gesteld worden door de markt t.a.v. planning en opdrachtsom.

Inschatting condities voor de m.e.r.-studie

- Doorlooptijd circa 24 maanden (incl. totaal besluitvorming over voorkeursvariant). Er is hier een afwijking en spanning met de in het opbouwplan van WRL opgenomen globale planning die uitgaat van een doorlooptijd tot en met 2025 (i.c. 24 maanden).

Indicatieve doorlooptijd m.e.r.-studie			
Nr.	Stap	Planvorming (mnd)	Besluitvorming (mnd)
1.	Marktconsultatie via ambtelijk mandaat, opdracht uitzetten, uitvoeren opdracht door bureaus en resultaat bespreken	3	
2.	Besluitvorming n.a.v. consultatie, kaders voor de aanbesteding m.e.r.-studie vaststellen		1
3.	Aanbesteding en opdrachtverlening m.e.r.-studie	3	
4.	Bestudering stukken door bureau en opstellen concept-NRD voor m.e.r.-studie <i>NRD beschrijft wat er onderzocht wordt (reikwijdte) en tot welk detailniveau.</i>	3	
5.	Besluitvorming concept-NRD		1

6.	Ter inzagelegging concept-NRD, participatie/zienswijzen en afstemming MER-commissie	3	
7.	Opstellen reactienota door bureau	1	
8.	Besluitvorming reactienota en vaststelling NRD		1
9.	Opstellen Concept-Plan-m.e.r. door bureau	6	
10.	Besluitvorming concept-Plan-m.e.r.		1
11.	Ter inzagelegging concept-Plan-m.e.r., participatie/zienswijzen en advies MER-commissie	3	
12.	Opstellen reactienota door bureau	1	
13.	Besluitvorming vaststellen Plan-m.e.r. en wijze integratie in Programma		3
	Totaal	23	7
	Totale doorlooptijd (mnd)	30	

Bijlage 2- stakeholders

Concept – analyse nog uit te voeren

Inleiding

We delen belanghebbenden in aan de hand van vier rollen:

- **Beslissers:** dit zijn de personen of partijen die bevoegd zijn om besluiten te nemen.
- **Beïnvloeders:** zij oefenen invloed uit (vaak op de beslissers) en kunnen daarom indirect effect hebben op het verloop van het project.
- **Toeleveranciers of uitvoerders:** zij zijn nodig voor het slagen of uitvoeren van het project, door kennis, mankracht of middelen te leveren.
- **Gebruikers of afnemers:** zij voelen de impact van het uitgevoerde project of ondervinden de gevolgen ervan.

We onderscheiden vier niveau's voor betrokkenheid:

- **Meebeslissen:** medeverantwoordelijk zijn voor beslissingen. Dit hoeven niet alleen de formele beslissers te zijn. Hier kunnen ook betrokkenen staan met doorslaggevende invloed op het project.
- **Meewerken:** betrokkenen die daadwerkelijk meewerken aan het project.
- **Meedenken:** betrokkenen waarvan het projectteam een bepaalde inhoudelijke inbreng hoopt te krijgen.
- **Meeweten:** spelen geen actieve rol in het project of in een bepaalde projectfase, maar moeten wel op de hoogte gehouden worden. Bijvoorbeeld omdat ze later een formele beslisser zijn of een partij die bij de uitvoering een rol gaat spelen.

De betrokkenheid van de stakeholders kan per fase anders zijn. In deze bijlage zijn de stakeholders in kaart gebracht voor de verkenningsfase.

Stakeholders

Beslissers

- Regionale Actietafel WRL
- Bestuurlijk regieteam
- Colleges van B&W, Dagelijks Bestuur WL en Gedeputeerde Staten
- Gemeenteraden, Algemeen Bestuur WL en Provinciale Staten
- Internationale overheden

Beïnvloeders

- **Terreinbeherende organisaties (TBO's):** Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, ARK Natuurontwikkeling, Elisabeth Strouven Fonds, Limburgs Particulier Grondbezit, Limburgs Landschap, Bosgroep Zuid-Nederland
- **Natuurorganisaties (geen grondbezit):** IVN, Natuurkracht, NMF, Natuurrijk Limburg
- **Belangenverenigingen zoals HISWA-RECRON, Molenstichting Limburg, MKB Limburg, VVE's**
- **Belangenverenigingen agrarisch:** LLTB en LAJK
- **Lokaal:**
 - **Actiegroepen:** Waterstop.NU in Meerssen, Stichting Samen tegen wateroverlast in Schin op Geul

- Overige belangenverenigingen bewoners met veel invloed (dorpsraden, wijkraden,)
- Media: zowel lokaal (De Limburger, L1) als landelijke media.
- Overleggremia en samenwerkingsverbanden

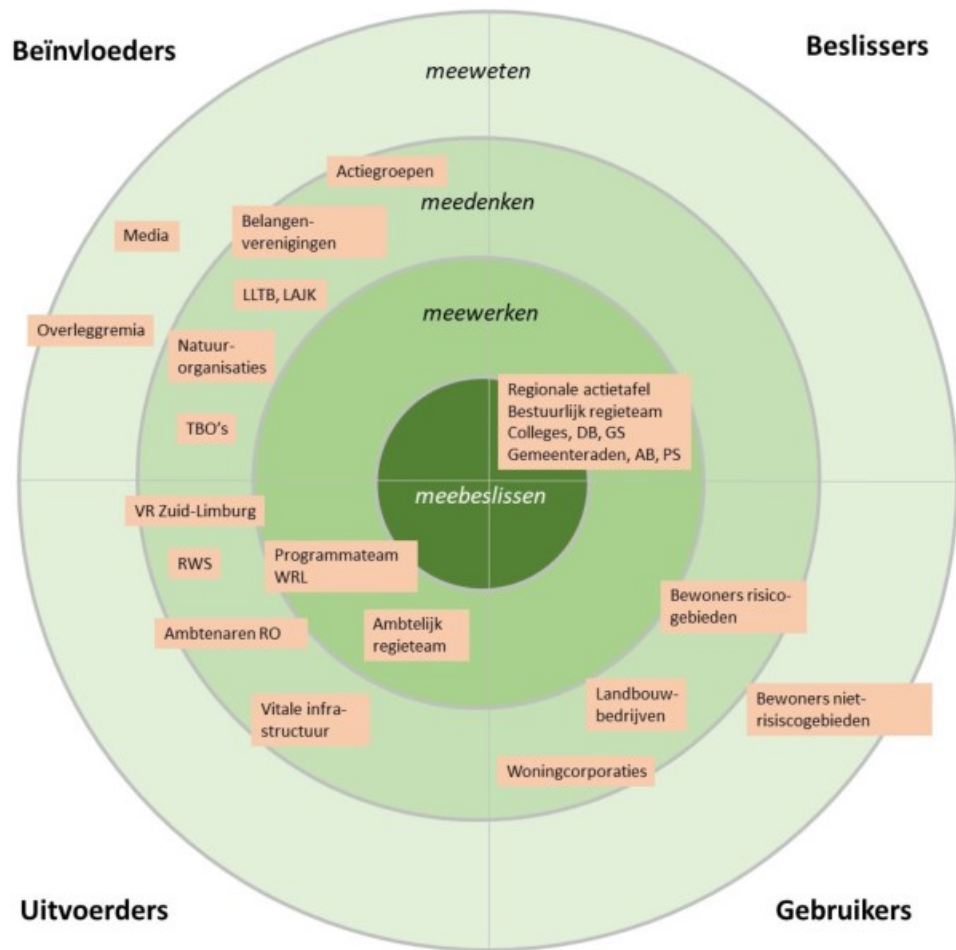
Gebruikers

- Bewoners, bedrijven, instellingen, agrariërs, toeristische bedrijven, verenigingen (sport, cultuur)
 - In risicogebieden en/of gebieden voor mogelijke maatregelen
 - In gebieden zonder directe impact
 - Waar individuele maatregelen nodig zijn als onderdeel van een scenario
- Landbouwbedrijven (deels vertegenwoordigd door LLTB)
- Woningcorporaties: Servatius Wonen en Vastgoed, Woningstichting Maasvallei Maastricht, Woonpunt (Maastricht), Vahier Wonen (Voerendaal), Wonen Meerssen, Wonen Zuid, Wonen Limburg

Uitvoerders

- Beleidsambtenaren water (vertegenwoordigd in bestuurlijk regieteam)
- Beleidsambtenaren RO
- Veiligheidsregio Zuid-Limburg
- Rijkswaterstaat
- Vitale infrastructuur: ProRail, Enexis, RIONED, WML

Ringen van invloed

Waarom in gesprek?			Waarover in gesprek?	Met wie in gesprek?		Hoe in gesprek?
Stap in de verkenningsfase	Eindresultaat	Participatiedoel	Participatievragen	Doelgroep	Betrokkenheid	Vorm
0. start proces	Kennisgeving voornemen en participatie	gedeeld beeld, bewustwording	Zo gaat het verkenningsproces naar een voorkeursscenario verlopen	Alle stakeholders	Meeweten	<p>Startbijeenkomst begeleidingsgroep</p> <p>Laagdrempelige informatiebijeenkomsten voor inwoners op diverse locaties</p> <p>Publicaties voor kanalen gemeenten, inrichten website, factsheet en animatiefilm met uitleg proces, serie verhalen (gedurende het gehele proces)</p> <p>Gezamenlijke raadsinformatiebijeenkomst, informatiebijeenkomst AB en Commissie PS</p>
1a. Bepalen rekenkundige uitgangspunten	Set van rekenkundige uitgangspunten	Gezamenlijke referentie	Worden de uitgangspunten als logisch ervaren?	Begeleidingsgroep	Meeweten	Regulier overleg
1b. Bepalen beleidsuitgangspunten	Set van beleidsmatige uitgangspunten	Gezamenlijke referentie	Worden de uitgangspunten als logisch ervaren? Worden er zaken gemist?	Begeleidingsgroep	Meedenken	Regulier overleg

Vastlegging uitgangspunten door bestuurlijk regieteam						
1c. NRD	Reikwijdte en detailniveau van onderzoeken	raadplegen		Alle stakeholders	Meedenken	Formele zienswijzeprocedure op ontwerp-NRD
Besluit over definitief NRD door bevoegd gezag						
2. Modellen en data		Geen participatie				
3. Beschrijven scenario's en bepalen kenmerkscores	Enkele duidelijk te onderscheiden scenario's als hoofdrichting voor de aanpak van de wateropgave	Ideeën voor oplossingsrichtingen ophalen	Welke oplossingsrichtingen ziet u en welke kenmerkscores kunnen we hanteren?	Begeleidingsgroep Bewoners Gemeenteraden, AB, Commissie PS	Meedenken	Regulier overleg Aanpak nog te bepalen, bijvoorbeeld een ideeënboard in gemeentehuis, online ideeënbus, locatiebezoeken/rondleidingen Gezamenlijke raadsinformatiebijeenkomst, informatiebijeenkomst AB en commissie PS
Vastlegging scenario's door bestuurlijk regieteam						
4a. Definiëren en identificeren Natured based maatregelen	in kaart waar dit type maatregelen gerealiseerd kan worden en wat de afzonderlijke	kwaliteit verbeteren: ophalen kennis, aanvullen	Zijn dit de juiste onderzoeksvragen?	Begeleidingsgroep PM bewoners, specifieke doelgroepen	Meedenken	Regulier overleg Aanpak op maat, afhankelijk van impact lokaal

	bijdrage is aan de wateropgave			zoals natuur- en heemkundige verenigingen, overkoepelend grondeigenaren en beheerders (landbouw, landgoed/particulier grondbezit, ...)		
4b. Definiëren en identificeren natuurlijk bergen	in kaart waar dit type maatregelen gerealiseerd kan worden en wat de afzonderlijke bijdrage is aan de wateropgave	kwaliteit verbeteren: ophalen kennis, aanvullen	Zijn dit de juiste onderzoeksvragen?	Begeleidingsgroep PM bewoners, specifieke doelgroepen zoals natuur- en heemkundige verenigingen	Meedenken	Regulier overleg Aanpak op maat, afhankelijk van impact lokaal
4c. Definiëren en identificeren civiel technisch bergen	in kaart waar dit type maatregelen gerealiseerd kan worden en wat de afzonderlijke	kwaliteit verbeteren: ophalen kennis, aanvullen	Zijn dit de juiste onderzoeksvragen?	Begeleidingsgroep PM bewoners, specifieke doelgroepen	Meedenken	Regulier overleg Aanpak op maat, afhankelijk van impact lokaal

	bijdrage is aan de wateropgave			zoals natuur- en heemkundige verenigingen		
4d. Definiëren en identificeren vergroten afvoercapaciteit	in kaart waar dit type maatregelen gerealiseerd kan worden en wat de afzonderlijke bijdrage is aan de wateropgave	kwaliteit verbeteren: ophalen kennis, aanvullen	Zijn dit de juiste onderzoeksvragen?	Begeleidingsgroep PM bewoners, specifieke doelgroepen zoals natuur- en heemkundige verenigingen	Meedenken	Regulier overleg Aanpak op maat, afhankelijk van impact lokaal
5a. Deelverkenning Geulmonding	Voor dit deelgebied samenhangende optimale aanpak	kwaliteit verbeteren: ophalen kennis, aanvullen	Zijn de juiste oplossingsrichtingen in beeld?	Bewoners	Meedenken	Startbijeenkomst, werkatelier, presentatie resultaten
5b. Deelverkenning Valkenburg	Voor dit deelgebied samenhangende optimale aanpak	kwaliteit verbeteren: ophalen kennis, aanvullen	Zijn de juiste oplossingsrichtingen in beeld?	Bewoners	Meedenken	Werkbijeenkomst met actiegroep en vertegenwoordiging bewoners, presentatie resultaten

5c. Deelverkenning Mechelen	Voor dit deelgebied samenhangende optimale aanpak	kwaliteit verbeteren: ophalen kennis, aanvullen	Zijn de juiste oplossingsrichtingen in beeld?	Bewoners	Meedenken	Nog te organiseren (combineren met WiB-project?)
6. Maatregelen kwantificeren (voor de 5 type maatregelen)	Per maatregel is de effectiviteit en haalbaarheid onderzocht	Gedeeld beeld		Begeleidingsgroep	Meeweten	Samenvatting onderzoeksrapporten
7. Maatregelen toewijzen aan scenario's	Scenario's zijn op basis van kenmerkscores gevuld met maatregelen	Geen participatie				
8. Scenario's doorrekenen en via iteratie optimaliseren	De scenario's zijn geoptimaliseerd en het totaaleffect op de waterveiligheid is doorgerekend.	Kwaliteit verbeteren en begrip voor aanpassingen in scenariodefinitie	Welke aanpassingen zijn logisch?	Begeleidingsgroep PM bewonersgroep?	Meedenken	Regulier overleg / werkatelier
9. Maatregelen toevoegen uit pijler 2 en 3	De scenario's zijn geoptimaliseerd met maatregelen pijler 2 en 3 en	Kwaliteit verbeteren, begrip	Zijn de toevoegingen logisch, hebben we zaken gemist?	Begeleidingsgroep	Meedenken	Regulier overleg / werkatelier

	het totaaleffect op de waterveiligheid is doorgerekend.			PM bewonersgroep?		
10a. Opzetten beoordelingssystematiek	Er ligt een systematiek die weegt op drie punten: veiligheidseffect, kosten en impact op de omgeving	Kwaliteit verbeteren, begrip	Hoe kan de maatschappelijke impact gewogen worden?	Begeleidingsgroep	Meedenken	Regulier overleg / werkatelier
				Bewoners		Dilemma's onderzoeken via enquête
Vastlegging beoordelingsystematiek door bestuurlijk regieteam						
10b. Scenario's beoordelen op basis van beoordelings-systematiek	De scenario's zijn op uniforme wijze gewogen op de drie punten	bewustwording		Alle stakeholders	Meeweten	Presentatie aan begeleidingsgroep
				Gemeenteraden, AB, Commissie PS		Sonderen
11. Beslissing voorkeursvariant	Voorkeursscenario is vastgesteld door alle partners WRL en door RAT	bewustwording		Alle stakeholders	Meeweten	Informatieronde over voorkeursvariant en vervolgfase

